

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

Magisterské prezenční studium
2010 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lucie Kopřivová

Postoje dětí a mladistvých ke konzumaci alkoholických nápojů

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Václava Nývltová CSc.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master Full-Time Studies
2010 - 2012

DIPLOMA THESIS

Lucie Kopřivová

The attitudes of children and adolescents to consume alcoholic
beverages

Prague 2012

Thesis Work Supervisor: PhDr. Václava Nývltová CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne .....

Lucie Kopřivová .....

Poděkování

Děkuji tímto PhDr. Václavě Nývtové CSc. za odborné a pečlivé vedení práce, množství rad a příjemnou spolupráci.

Dále patří mě poděkování všem respondentům mého výzkumu.

Anotace

Diplomová práce se týká problematiky konzumace alkoholických nápojů mezi dětmi a mladistvými. Práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část pojednává o zneužívání návykových látek, zneužívání alkoholických nápojů v ČR, možnosti prevence. V empirické části práce jsou prezentovány výsledky výzkumu, který byl zaměřen na zjištění pohledu na konzumaci alkoholických nápojů mezi dětmi a mladistvými.

Klíčové pojmy

Alkoholismus, konzumace alkoholu, možnosti prevence, návykové látky, závislost.

Annotation

This thesis Concerns the issue of alcohol consumption among children and adolescents. The work is Divided into Theoretical and Empirical. The Theoretical part deals with substance abuse, abuse of alcoholic beverages in the CR, the Possibility of prevention. In the Empirical part of this work are Presented results of research That Was Focused on finding the sight of alcohol consumption among children and adolescents.

Key words

Addiction, addictive substances, alcohol consumption, alcoholism, prevention.

OBSAH

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 Zneužívání návykových látek.....	9
2.1.1 Pojem návykové látky.....	9
2.1.2 Experimentování s návykovými látkami.....	10
2.1.3 Příznaky užívání drog	11
2.1.4 Aktuální situace zneužívání návykových látek	14
2.2 Zneužívání alkoholických nápojů v ČR.....	19
2.2.1 Společenské klima a alkohol	23
2.2.2 Přehled realizovaných výzkumů	25
2.2.3 Zdravotní, psychická a sociální rizika zneužívání alkoholických nápojů ..	28
2.2.4 Vznik alkoholismu a jeho důsledky.....	34
2.3 Možnosti prevence.....	39
2.3.1 Preventivní program ve škole	44
2.3.2 Prevence zneužívání návykových látek v rodině.....	48
3. EMPIRICKÁ ČÁST	49
3.1 Výzkumný soubor.....	49
3.2 Cíl empirické části	49
3.3 Metodický postup.....	50
3.4 Výsledky výzkumu.....	50
3.4.1 Názory mladistvých na dostupnost alkoholických nápojů.....	51
3.4.2 Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti	53
3.4.3 Zkušenosti s prvním ochutnáním alkoholických nápojů.....	58
3.4.4 Motivace k pití alkoholických nápojů	63
3.4.5 Konzumace alkoholu mezi mladistvými	71
3.4.6 Motivace k pití alkoholických nápojů.....	78
3.5 Závěr k empirické části	81
ZÁVĚR	84
SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ	85
SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ	87
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	88
SEZNAM TABULEK	90
SEZNAM GRAFŮ	91
SEZNAM PŘÍLOH	92

1. ÚVOD

Na zneužívání alkoholu je potřeba pohlížet v souvislosti se světem, ve kterém žijeme. Přesné informace o tom, jaká jsou rizika či prevence, chránící děti a mladistvé, jsou velmi nezbytná. Děti by měly být vedeny k odpovědnému přístupu a je důležité dodávat jim sebedůvěru, aby se dokázali rozhodovat.

Myslím, že rodiče by měli děti nasměrovat správným směrem a ne, aby jim alkohol jednoduše zakazovali. Velmi důležitá je informovanost a to nejprve ze strany rodičů a dále ze strany škol (základních, středních). Závislost se u dětí a mladistvých vytváří podstatně rychleji než je tomu u dospělého člověka. V potaz musíme brát i experimentování s alkoholem, které vede k problémům v různých oblastech života jako je například rodina, škola.

Jelikož mám k dětem a mládeži velmi blízko, vidím jak je alkoholová scéna rok od roku horší. Občas si řekneme, že jsou děti málo zaměstnávány, nejsou na ně kladeny takové požadavky jako tomu bývalo dříve, zkrátka, že mají spoustu volného času. Z vlastní zkušenosti znám děti a mládež, kteří mají spoustu činností a zájmů. Říkám si, jak je tedy možné, že i přesto je vidím s alkoholem v ruce nebo jak popíjí. V dnešní době se děti a mládež nechávají hodně „strhávat“ vrstevníky nebo staršími jedinci i když alkoholu neholdují, tak z důvodů strachu z nepřijetí vrstevnickou skupinou nebo ze strachu z šikany, popíjejí. V teoretické části se věnuji například tématu zneužívání návykových látek, zneužívání alkoholických nápojů v ČR, možnostmi prevence.

V empirické části se zabývám pohledem na alkohol a alkoholismus u dětí a mladistvých. Jestli mají pozitivní nebo negativní pohled a celkově jak je to s konzumací alkoholických nápojů u dětí a mladistvých na okrese Rakovník. Cílovou skupinou jsou děti a mladiství ze základních a středních škol z okresu Rakovník.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Zneužívání návykových látek

Zneužívání návykových látek lze považovat za rizikové chování, na kterém se podílí mnoho faktorů. Vydefinování rizikových faktorů pomáhá najít vhodné a účinné intervence a předcházet hlubším negativním dopadům, které ovlivňují rozvoj osobnosti a uplatnění mladého člověka v životě. Experimentální užití drog je jednorázová zkušenost, nejvýše 2-3 zkušenosti v životě. Rekreační je příležitostné/pravidelné užívání drog je zakomponované do životního stylu zejména mladých lidí, nepůsobí vážné zdravotní, sociální a ekonomické problémy. Závislé užívání drog bývá nepřetržité a pravidelné, určuje životní styl a působí vážné poškození somatické, psychologické a sociální. Problémové užívání drog je dlouhodobé perorální, intravenózní a jiné užívání návykových látek. Problémové užívání většinou způsobuje zdravotní a sociální i ekonomické problémy.¹

2.1.1 Pojem návykové látky

Návyková látka přesněji psychoaktivní droga je chemická látka primárně působící na centrálně nervovou soustavu kde mění mozkové funkce a způsobuje dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování. Záměrně bývá využívána k rekreačním účelům, jako entheogen pro rituální a duchovní účely, jako nástroj pro studium a rozšíření mysli nebo jako léčivo. (http://cs.wikipedia.org/wiki/psychoaktivn%C3%AD_droga)

Nejrozšířenější návykovou látkou obecně je tabák a alkohol. Hlavním důvodem je zvýšená dostupnost těchto drog, vliv na okolí – zejména u alkoholu a nedostatek informací o škodlivosti.. Také mnoho rodičů se věnuje práci, koníčkům a na své děti

---

¹ Dostupné z : www.sananim.cz [cit. 2012-01-05].

nemají čas. V praxi se setkáváme s kombinovanými závislostmi na alkoholu a jiné droze nebo s kombinací každodenní hry.²

2.1.2 Experimentování s návykovými látkami

Dnes je bohužel běžným jevem, že téměř každý jedinec v období dospívání experimentuje s nějakou návykovou látkou, minimálně s alkoholickými nápoji a kouřením cigaret. I pouhé experimentování s návykovými látkami je však rizikové chování, neboť nikdo předem neví, jak jeho tělo bude na návykovou látku reagovat a zdá se, že přece jen nestane na návykové látce závislý.

První počátky experimentování s návykovými látkami u mladistvých jsou spjaty s nudou nebo také s opačným extrémem, když je dítě soustavně přetěžované a vyčerpané. Ideální výchovný styl je vřelý a středně omezující. Nejlépe jsou tedy na tom děti z rodin, kde dostávají lásku, zájem a pozornost, ale existuje zde také řád a předvídatelné prostředí. Je zajímavé, že většina dětí, které hodnoty svých rodičů odmítaly, se k nim v pozdějších letech v jiné podobě vrací. Proto je velmi důležitá role rodiče. Rodič je pro dítě vzor, který si nese po celý život. (Nešpor 2001, s. 157)

Nejčastěji se zdůrazňují jako příčiny skupiny vlastností, kterou droga a jejich užívání zpočátku nepochybně mají

- Jejich užívání je zakázané (nelegální drogy) nebo určeno jen pro dospělé (legální drogy – tabák, alkohol).
- Drogy jsou spojovány s tajemným, nepoznaným, exotickým, novým.
- Dítě či dospívající je ve skupině uživatelů drogy k užívání tlačeno ostatními, ale i vlastní snahou přizpůsobit se, ztotožnit se.
- Některé z účinků drogy mohou uspokojit aktuální potřeby dítěte (zapomenout, uvolnit se, necítit, komunikovat, prosadit se a podobně). (Hajný, 2001, s. 11)

---

² NEŠPOR, K., *Vaše děti a návykové látky*. Praha : Portál, 2001. 157 s. ISBN 80-7178-515-6.

Právě experimentování a riskování je důležitou součástí dospívání. Mnoho dospívajících zkouší nové věci a chování, aby zjistili – nebo ostatním dokázali – kdo vlastně jsou, co nechtějí a chtějí. A probíhá to obvykle v tomto pořadí – nejdříve si ujasňují, co nechtějí a odmítají – teprve pak začnou přicházet na to, co chtějí. Anebo ještě jinak – zkusí si různé věci, aby si mohli uvědomit, kým budou a kým nebudou. (Hajný, 2001, s. 11)

Experimentování s návykovými látkami je v tomto smyslu do jisté míry jen dalším novým způsobem a dítě jej může po určité době přirozeně opustit. Je dobré vědět, že takových případů je mnoho – tomu věřit můžeme a je v tom také naděje. Neznamená to však, že bychom měli přestat sledovat míry, kterou takové experimentování a jeho důsledky mají. (Hajný, 2001, s. 11)

Výzkumné studie naznačují, že děti začínají s experimentováním již okolo dvanáctého a třináctého roku. Často bývá přechod od užívání legálních drog (tabák, alkohol) k nelegálním s tím, že marihuana má naprosté prvenství. Toto pořadí v užívání zcela odpovídá míře, do jaké jsou jednotlivé drogy u nás kulturně a sociálně tolerovány: tabák, alkohol, marihuana... (Hajný, 2001, s. 11)

2.1.3 Příznaky užívání drog

Je mnoho znaků charakterizujících lidi, kteří se dostali do styku s drogami. Následující seznam ukazuje ty, které jsou nejvíce postřehnutelné. Tyto příznaky samy o sobě nemusí ovšem znamenat vůbec nic, ale pokud je možno registrovat několik z nich, může to být vážné varování. V takovém případě je lepší vyhledat odbornou pomoc či radu.

Fyziologické symptomy

- Opilý vzhled
- Rudé oči, pokleslá víčka
- Svévolné cukání či pohyby očí, velmi rozšířené nebo nepatrné panenky
- Abnormální bledost
- Abscesy, vyrážky, opary

- Změna způsobu mluvení a výrazů
- Úpadek fyzické zdatnosti
- Různé chutě, speciálně na sladké
- Nevysvětlitelná ztráta váhy nebo chuti
- Oslabený imunitní systém

Změny v chování

- Celkově zhrublé chování
- Nevysvětlitelné periody náladovosti, depresí, podrážděnosti
- Silně odmítavé reakce i na slabou kritiku nebo žádost
- Snižování komunikace s ostatními
- Nezájem o pocity ostatních, uzavřenost
- Ztráta zájmu o to, co bylo v minulosti důležité (sport, kultura)
- Ztráta motivace
- Letargie, ztráta vitality a energie
- Ztráta smyslu pro zodpovědnost
- Změny v hodnotách, nápadech a víře
- Změna přátel, odmítání představitel je rodičům

Školní změny

- Rapidní úpadek ve výsledcích
- Ztráta koncentrovanosti, krátkodobá paměť
- Ztráta motivace, nezájem o školní aktivitu
- Častá unavenost, absence
- Spaní ve třídě při hodinách
- Neupravenost, celkový nečistý vzhled
- Pomalé reakce, zapomnětlivost
- Snížená disciplína, problémy v chování
- Ztráty peněz či věcí ve třídě
- Agresivní chování – šikana

Vnější charakteristiky

- Zápach marihuany (jako u hořícího provazu) v pokoji nebo na šatech
- Nadměrné a neobvyklé užívání deodorantů
- Oční kapky, spraye
- Marihuanové cigarety, ručně balené (často na obou koncích zakroucené)
- Různé látky v práškové formě, semínka a listy
- Kapsle nebo tablety
- Dlouhé cigaretové papírky
- Různé fajfky
- Různé pinzety, většinou očouzené
- Malé lžičky, jehly, stříkačky, skleněné trubičky, škrtdla
- Neznámé malé kontejnery nebo zamčené boxy
- Plastové pytlíky nebo skleněné nádoby v kapsách či osobních věcech
- Knihy a obrázky s drogovou tematikou³

Statistiky z března roku 2010 uvádějí, že v ČR je zhruba 550 tisíc lidí závislých na alkoholu (4x více, než se doposud předpokládalo). Alarmující je i velmi rozšířené pití dětí a mladistvých do 18 let. Přibližně 30 % patnáctiletých a asi 17 % třináctiletých dětí pije v Čechách alkohol pravidelně. Podle Evropské studie o alkoholu a jiných drogách bylo 48 % šestnáctiletých Čechů v posledním roce alespoň jednou opilých, zatímco evropský průměr činil 39 %.⁴

---

³ Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/souteze/2006/sod/navykove/3_priznaky.pdf [cit. 2011-12-02].

⁴ Dostupné z: <http://www.mineralfit.cz/clanek/deti-a-alkohol> [cit. 2012-01-10].

2.1.4 Aktuální situace zneužívání návykových látek

Spotřeba alkoholu na jednoho obyvatele byla v předválečném Československu v porovnání s tou dnešní asi třetinová. Můžeme namítnout, že lidé nepijí čistý alkohol. Pokud by jsme to chtěli převést na destiláty, stačí, když toto číslo vynásobíme zhruba 2,5, pokud bychom chtěli převádět na pivo, můžeme násobit přibližně 30. Zvlášť otřesné je, že české děti alkohol nejen upíjejí, ale namnoze si působí opilost.

Výskyt opilosti (2x nebo častěji)

	Věková skupina		
	věk 11	věk 13	věk 15
Chlapci	6,1 %	14,4 %	36,5 %
Dívky	2,0 %	6,4 %	22,5 %

Pramen: Reprezentativní šetření „Mládež a zdraví“ („The Health Behavior in School-Aged Children“) Světové zdravotnické organizace. V ČR byla studie realizována Státním zdravotním ústavem, nábor dat byl proveden v roce 1998, soubor ČR tvořilo 3703 dětí ve věku 11,13 a 15 let. (PhDr. Ladislav Csémy)

V jiném výzkumu se ukázalo, že dospívající, kteří byli častěji opilí, trpěli také mnohem častěji úrazy.⁵

Stále také přibývá problémů s nealkoholovými drogami a zvyšuje se počet lidí, kteří pro tyto problémy vyhledávají pomoc. To se týká zejména dospívajících a mladých dospělých a zejména velmi nebezpečné drogy pervitinu. Velké problémy nám také působí hazardní hry, zejména tzv. výherní automaty.

Jedna zahraniční studie prokázala, že u mnoha dospívajících nastává krátce předtím, než přejdou k nelegálním drogám, výrazný vzestup spotřeby alkoholu. O tom, že i naši dospívající přecházejí k tzv. tvrdým drogám přes alkohol a tabák, svědčí studie

⁵ NEŠPOR, K., *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. 11 s. ISBN 80-7178-515-6

prováděná u nás. V praxi se také často setkáváme s kombinovanými závislostmi na alkoholu a jiné droze nebo kombinací s hazardní hrou a závislosti na alkoholu nebo na pervitinu. A konečně není naprosto vzácností, že závislost na alkoholu přejde v závislost na jiné droze a naopak. Postižená si tak ovšem nijak nepomůže.

V České republice přibývá problémů s návykovými látkami. Důvodem je zvýšení dostupnosti alkoholu a drog dále je to okolnost, že mnoho rodičů se více věnuje svému povolání a nemá na děti čas. Zemí s patrně největšími problémy s alkoholem a drogami u dospívajících je v Evropě Velká Británie. Asi není náhodou, že právě britští rodiče tráví v práci více času a méně se věnují dětem než v jiných evropských zemích. U nás k tomu ještě přistupuje aktivní nabízení alkoholu i jiných návykových látek formou přímé i nepřímé reklamy.

Nejrozšířenější návykové látky jsou tabák a alkohol. Podle výzkumu prováděného v České republice v roce 1998 mělo zkušenost s alkoholem 85,5 % jedenáctiletých chlapců a 80,2 % stejně starých dívek. 6,1 % jedenáctiletých chlapců bylo dvakrát nebo vícekrát opilý a i u jedenáctiletých dívek to činilo celá 2 %. Mezi našimi dospívajícími se také pronikavě rozšířilo škodlivé užívání marihuany. K ještě nebezpečnějším a poměrně rozšířeným drogám patří pervitin (jehož účinky se v mnohé podobají kokainu) a heroin.⁶

---

⁶ NEŠPOR, Karel. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. s. 12, 13. ISBN 80-7178-515-6

Konzumace alkoholických nápojů u dětí

Věková skupina

Druh nápoje	Pohlaví	11 let		13 let		15 let	
		1998	2002	1998	2002	1998	2002
Pivo	Chlapci	14,1	9,3	15,0	21,1	29,3	36,9
	Dívky	6,7	4,0	8,5	8,0	14,2	23,1
Víno	Chlapci	3,0	2,1	2,5	6,4	4,7	10,9
	Dívky	0,5	1,0	1,8	3,3	6,5	12,1
Lihoviny	Chlapci	1,9	1,4	2,8	2,7	5,5	10,6
	Dívky	0,7	0,0	0,8	0,5	3,2	6,4
Míchané nápoje	Chlapci	5,2	3,7	4,9	5,3	8,4	9,8
	Dívky	1,6	1,1	3,3	3,0	7,9	9,1

Pramen: Reprezentativní šetření „Mládež a zdraví“ („The Health Behavior in School-Aged Children“) Světové zdravotnické organizace.

Ve věkové skupině 11 let je s výjimkou piva požívání alkoholu relativně řídké, s rostoucím věkem se pak stává běžnějším. Sledujeme-li změny mezi rokem 1998 a 2002, nejvýraznější posuny jsou patrné ve věkové skupině patnáctiletých. Až na pití míchaných nápojů je výrazný nárůst konzumace u všech druhů alkoholických nápojů a u obou pohlaví. Podle dat z roku 2002 běžně více než jedna třetina patnáctiletých chlapců a téměř čtvrtina děvčat pije pivo. V konzumaci piva se rozdíl mezi dívkami a chlapci zmenšují. Víno pijí dívky dokonce častěji než chlapci.

Šestnáctiletí studenti již mají konzumaci alkoholického nápoje pevněji zabudovanou do svého životního stylu. Dle Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách zaujímají čeští středoškoláci v pomyslném žebříčku konzumace alkoholu přední místo v Evropě. Zkušenost s alkoholem mělo u nás v roce 2003 98 % šestnáctiletých příslušníků mladé generace. Z hlediska pohlaví se ukazuje, že chlapci jsou vydatnějšími pijáky, preferovaným nápojem je u nich pivo. Od roku 1999 však má jejich prevalence klesající tendenci. Na rozdíl od nich má častá konzumace alkoholu u

dívek rostoucí trend, dívky se chlapcům v tomto ohledu přibližují. U dívek není obliba piva tak výrazná jako u chlapců, postupně však také narůstá.⁷

Výskyt užívání návykových látek u šestnáctiletých za celý jejich dosavadní život

(hodnoty jsou uváděny v procentech)

	1995	1999
Užití jakékoli ilegální drogy	22,7	34,9
Užití drogy jiné než kanabis	4,3	9,0
Jakákoli droga aplikovaná injekčně	1,0	1,4
Marihuana nebo hašiš	21,8	34,6
Opiáty (celkem, včetně heroinu)	1,7	4,3
Stimulancia (amfetaminy, pervitin)	1,8	5,3
LSD nebo jiný halucinogen	2,4	5,4
Extáze	0,2	3,4
Léky s tlumivým účinkem (sedativa)	10,8	17,7
Prchavá rozpouštědla	7,6	7,2
Anabolické steroidy	2,2	1,9

Uvedená studie také potvrzuje, že užívání návykových látek je nejčastější mezi učňovskou mládeží a relativně nejméně časté mezi gymnazisty. Z regionů jsou nejohroženější děti v Praze a v severních a západních Čechách. Situace týkající se návykových látek je u nás horší než ve většině evropských zemí.

⁷ Dostupné z: <http://www.zubrno.cz/studie/kap09.htm> [Zdroj: Mezinárodní studie Mládež a zdraví (HBSC)], [cit. 2012-01-05].

Mladiství jsou méně vybaveni než dospělí lidé schopností vyrovnat se s účinky alkoholu, jak psychicky, tak emocionálně. Totéž množství alkoholu bude mít mnohem větší účinek na organismus dítěte nebo mladistvého než dospělého člověka, protože jejich organismus je stále ještě v růstu a ve vývinu. Mladiství také nemají potřebnou zkušenost pro vypořádání se s působením alkoholu na svou soudnost a vnímání.

Pro mladistvé nejsou žádné bezpečné limity konzumace alkoholických nápojů.

Následující statistiky:

- Z celkového počtu dopravních nehod bylo 4,5 % zaviněno pod vlivem alkoholu. (BESIP 2004)
- 5,4 % ošetření v ambulantních psychiatrických zařízeních byly psychické poruchy vyvolané alkoholem (ÚZIS 2004)
- Více než 26 % vražd, 11 % znásilnění a téměř 15 % násilných činů bylo v roce 2004 v Česku spácháno pod vlivem alkoholu (Policie ČR)
- Alespoň jednou týdně pije alkohol 16 % třináctiletých chlapců a 9 % stejně starých dívek (ESPAD)
- 80 % studentů pije tak, že se minimálně jednou do svých šestnáctých narozenin opije (ESPAD)
- v České republice 95 % šestnáctiletých již ochutnalo alkohol (ESPAD)⁸

---

⁸ Dostupné z WWW: <http://www.pobavmeseoalkoholu.cz/Rodice/Soubor-faktu/Proc-se-mladistvym-doporucuje- nekonsumovat-alkoholicke-napoje> [cit. 2012-01-08].

2.2 Zneužívání alkoholických nápojů v ČR

Alkohol je návyková chemická látka obsažená v mnoha atraktivních nápojích. Pokud jí konzumujeme víc, ale hlavně pravidelně, hrozí tělesná závislost. Alkohol svým složením utlumuje centrální nervový systém. V nadměrném množství zabrání centrálnímu nervovému systému koordinovat funkci životně důležitých orgánů. V menším množství má stimulační účinek a dodává tělu energii. Většina lidí má v sobě zabudovaný automatický mechanismus, který je chrání před rozvinutím vysoké snášenlivosti alkoholu tedy i před nadměrným pitím. Projevuje se tělesnou vláčností, nevolností nebo spánkem při nadměrné konzumaci. Alkohol podobně jako ostatní drogy, je pro děti a mladistvé nebezpečnější než pro dospělé. I při občasném požití se zvyšuje nebezpečí onemocnění jater (játra nejsou schopna odbourávat alkohol v takové míře jako u dospělých) a nervového systému. Čím mladší jedinec pije alkohol, tím je větší riziko pozdějšího přechodu na jiné tvrdé drogy. Riziko ohrožení se zvyšuje u těch mladých mužů, jejichž otec je závislý na alkoholu. Společnost dětí a mladistvé před alkoholem chrání zákonem. Věková hranice podávání alkoholických nápojů je v Čechách 18 let.⁹

Alkoholismus není totéž co opilost. Mnoho alkoholiků se díky vysoké snášenlivosti alkoholu málokdy opijí. Opilost je forma úniku a neschopnosti přizpůsobení se. Potřeba pít vychází z vnitřní prázdnoty. Pokud se někdo opijí pravidelně, může to být začátek alkoholismu a takový člověk potřebuje pomoc. Proto by se pít u mladistvých nemělo podceňovat. Alkohol se nazývá „drogou vstupní brány“. Jedno vzrušení vede k nahrazení jiným, ještě nebezpečnějším. Dětem nestačí říkat Neopíjejte se!, ale vysvětlovat také proč. Dětem je jedno co bude za deset let Když pochopí, jakými stádii člověk prochází v průběhu pítí a jak se situace postupně zhoršuje, snad s pitím přestanou.¹⁰

Člověk pod vlivem alkoholu má nezřetelnou výslovnost, potlačené zábrany, zarudlé oči, problém s koordinací pohybů, nejistou chůzi, ospalost, bolest hlavy při „kocovině“, může se objevit slovní a fyzická agrese, bolesti hlavy, žaludku apod..

---

⁹ PRŮCHA, J.: *Moderní pedagogika*. 1. vyd. Praha: Portál 1997. ISBN 80-7178-170-3

¹⁰ STIBŮREK, M.: *Primární prevence zneužívání drog*. In: Studijní skripta k distančnímu vzdělávání protidrogových koordinátorů. Praha: 1999

Alkohol je cítit z dechu a jedinec ho velmi často maskuje různými žvýkačkami či bonbóny.

Stadia opilosti:

1. Excitační - po menších dávkách působí alkohol oslabení opatrnosti, fyzickou hovornost, tendenci se prosazovat, lehčeji navazuje nové vztahy, jsou i projevy slovní agrese
2. Somnolentní - projevy útlumu a spavosti
3. Komatózní - stav bezvědomí
4. Asfyktické - dušení vlivem zástavy dechového centra.¹¹

Úrazy bývají také hlavní příčinou alkoholu, mohou být zapříčiněné např. pády, popáleniny, různá pořezání, ale i příčinou dopravních nehod, vyvolává různá tělesná onemocnění např. trávicího systému, poškození jater, způsobuje vysoký krevní tlak. Alkohol je příčinou duševních onemocnění a má vliv na změnu povahových vlastností jedince. Zhoršuje se průběh mnoha běžných onemocnění, např. cukrovky nebo vysokého krevního tlaku a zvyšuje se riziko zhoubných nádorů. Alkohol může vyvolat závislost projevující se např. hltavým pitím, pitím při nevhodných příležitostech, častými výpadky paměti, třesem. Nadměrné užívání alkoholu vede ke ztrátě nepijících přátel a později vede ke snížení schopnosti pít ovládat a zastavit. Nebezpečná je kombinace alkoholu s dalšími centrálně tlumivými látkami např. benzodiazepany či barbituráty. Při poskytnutí první pomoci je nutné udržet základní životní funkce - dýchání a krevní oběh a zjistit stav vědomí. Uložit intoxikovaného do správné polohy, aktivovat ho k rozhovoru a kontaktu. Je nutné dbát na průchodnost dýchacích cest při zvracení. Vhodný je dohled více lidí, z důvodu agresivních výbojů.¹²

U dětí a dospívajících souvisí riziko alkoholismu se skutečností, že u této věkové kategorie dochází daleko rychleji ke vzniku závislosti na alkoholu oproti dospělým jedincům – v některých případech k tomu postačuje i jen několik měsíců. Pro tuto věkovou kategorii je charakteristický sklon k riskování, jenž bývá obvykle provázen menší zkušeností a rizikem těžkých otrav, které souvisí s nižší tolerancí k alkoholu. K

---

¹¹ STŘELEČ, S.: *Rodina jako výchovné prostředí*. Brno: 1998. ISBN 8085981-64-5

¹² ŠTABLOVÁ, R. a kol.: *Drogy, kriminalita a prevence*. 1. vyd. Praha: Ústav pro kriminalitu 1997.

nejvíce frekventovaným příčinám úmrtí u dětí a mladistvých patří otravy alkoholem (v kombinaci s jinými návykovými látkami), úrazy či jiné okolnosti, které s požíváním alkoholu bezprostředně souvisí. Sklon k riskování projevující se zejména u dospívajících jedinců se negativně projevuje i ve vyšším riziku nebezpečného jednání pod vlivem alkoholu. (Skála, 1988)

Za velký problém, který souvisí se závislostí na alkoholu u dětí a mládeže, je možné označit to, že již jen experimentování s alkoholem bývá velmi často provázeno zvýšenými problémy v různých sférách života, nejčastěji v rámci rodiny a školy. Vyloučit však v této souvislosti nelze ani páchání trestné činnosti (buď pod vlivem alkoholu nebo při obstarávání si prostředků pro jeho koupi). Pro tuto věkovou kategorii je rovněž příznačná tendence ke zneužívání širšího spektra návykových látek, proto může často docházet k přechodu z alkoholu na jinou omamnou a psychotropní látku, eventuálně k současnému požívání alkoholu a zneužívání další návykové látky. V takové situaci je umocňováno riziko otrav či dalších komplikací. Alkohol taktéž narušuje vytváření sítí mozkových buněk probíhající v procesu dospívání, což vede k dalšímu znevýhodnění dospívajících jedinců postižených alkoholismem. K vlivu alkoholu na děti a dospělé je možné ještě uvést, že recidivy závislostí na alkoholu jsou u nich častější a mívají bouřlivější průběh, avšak nemusí vždy z dlouhodobějšího pohledu být zcela neřešitelné, poněvadž k jejich pozitivnímu vývoji může přispívat přirozený proces zrání jedince (Fischer, & Škoda, 2009).

Důvodem užívání alkoholických nápojů mezi mladistvými je nuda a alkohol jednoduše vyzkouší. Děti se cítí být důležitější a dospělejší, když dělají věci, které vidí u dospělých. Další nebezpečí představuje pro děti reklama. Setkáváme se s ní v televizních reklamách, na billboardech, v rádiu, v tisku. Nejčastěji se děti setkávají s alkoholem doma. Rodiče dávají dětem ochutnat alkoholický nápoj při různých oslavách, aniž by si uvědomili důsledky svého jednání. Horší varianta je, že rodiče jsou alkoholicí a dítě, vyrůstající v takovém prostředí, snadno přivykne takovému stylu života. Dále se děti setkávají s alkoholem mezi vrstevníky, v partách (Mečír, 1989).

První kontakt s alkoholem

Dle statistik se u nás děti poprvé setkávají s alkoholem průměrně v 11 letech, což je nejdříve v EU. Alkohol jim často nabízejí sami rodiče. 13 % dětí ve věku 13-15 let se opíjí 3x měsíčně. Na středních školách má zkušenost s alkoholem 95 % mladých lidí, v patnácti letech pije pravidelně (nejméně 1x týdně) třetina chlapců a čtvrtina dívek. Nejoblíbenějším nápojem je pivo, a to i u dívek. Pak následují míchané nápoje, víno a lihoviny.¹³

Místo první kontakt s alkoholem

- Rodina, rodinné oslavy
Zde jsou to paradoxně sami rodiče, kteří dají dítěti „cucnout“ ze sklenky alkoholu.
- Bary, hospody, diskotéky
Je alarmující, že dětem a mladistvým jsou bez problémů prodávány alkoholické nápoje bez ohledu na zákon, který zakazuje jejich prodej osobám mladším 18 let.
- Parta
Je-li dítě součástí party, kde se pije, nebo chce do takové party proniknout, nedělejte si iluze - začne pít také.¹⁴

Dostupnost alkoholických nápojů

Alkohol je v České republice snadno dostupný a levný. Alkohol je možné lehce zakoupit v jakémkoliv obchodě, v restauraci, na diskotékách či v barech. Prodejci často ani nekontrolují, zda je dítě zletilé či nikoliv. Jestliže se pak objeví nečekaná kontrola, často prodejci argumentují tím, že dítě vypadalo mnohem starší než ve skutečnosti je nebo že alkohol není od nich, ale že si jej odněkud přineslo s sebou apod. (www.pobavmeseoalkoholu.cz)

---

¹³ Dostupné z: <http://www.mineralfit.cz/clanek/deti-a-alkohol> [cit. 2012-01-10].

¹⁴ Dostupné z: <http://www.mineralfit.cz/clanek/deti-a-alkohol> [cit. 2012-01-10].

2.2.1 Společenské klima a alkohol

Za pedagogické zamyšlení stojí to, jak se výchova a vzdělávání podílejí na prevenci alkoholismu – či spíše naopak, na nedoceňování možných rizik. Připomeňme si, že je u nás nadprůměrná konzumace alkoholických nápojů a Česká republika má světový primát ve spotřebě piva na jednoho občana. Kritici tohoto stavu často mluví o nadměrné společenské toleranci vůči rizikovému chování provázejícímu alkoholu. I když je nezbytné vycházet z toho, že jde o složitě podmíněný sociologický jev, bude nutné věnovat zdravotnímu životnímu stylu a kultivovaně prováděné prevenci příslušnou pozornost. (Vališová, A., Kasíková, H., 2011, s. 404)

O pití vína a piva při hostinách a hodokvasech se děti dozvídají v pohádkách od nejtěplejšího mládí s tím, že je to něco, co k dobré náladě a družné lidské pospolitosti neodmyslitelně patří. Má-li konzumace alkoholických nápojů v pohádkových příbězích nějaké nepříjemné následky, pak to bývá zejména v souvislosti s nehospodárným nakládáním. Připomeňme si průpověď krále ve Zlatovlásce: „Přelils, Jíro! Budeš o hlavu kratší!“ Děti se setkávají s popíjením poměrně často ve filmech i v okolním prostředí. Staršími jsou občas vybízeny, aby ochutnaly nějaký sladký likér nebo nízkostupňové pivo, které v mnoha rodinách není považováno za alkohol. Výroba a konzumace kvašených nápojů má v západní civilizaci nevšední tradici.

Pití vína (a posléze dalších druhů alkoholických nápojů) je popisováno v příbězích starých Řeků, v bibli i ve středověké poezii, v renesančních divadelních hrách, v obrozeneckém veršování či v dílech prokletých básníků nebo v postmoderních románech. Nevypadá to, že by se všechny zmínky o užívání si lahodných truňků a alkoholovém opojení daly vyškrtat ze školní četby. Zdá se, že alkohol je s naší civilizací spojen tak, že je až s podivem, stojí-li na nohou a kráčí vpřed do třetího tisíciletí.

Podíváme-li se na celý problém střízlivě, pak nelze přehlédnout, že to, co je ohrožující, není samo pití, ale jeho situační nevhodnost (děti, mladiství, řidiči) a nezdrženlivost při jeho konzumaci. Ze slavnostního obřadu či požití pochutiny při pohádkovém hodokvasu se stala všední rutina a z nápoje bohů je předmět každodennosti. Alkoholické nápoje jsou potravinářským průmyslem a reklamou vybízeny jako prostředek na nespavost a osamělost, jako univerzální nástroj sblížení

se s druhými, známka dospělosti či cesta k extrémním zážitkům. (Vališová, A., Kasíková, H., 2011, s. 404)

Zdá se, že problémem nebude jen to, že se alkohol produkuje ve velkém, protože to přináší nemírné zisky, ale také to, že začínají chybět dostupné alternativy kvalitního trávení volného času, přesvědčivé výchovné vzory a chuť vyrovnávat se s těžkostmi a životními problémy. Nezralým mladým lidem bez potřebných životních zkušeností se často zdá snazší napětí otupit napitím a strach z odmítnutí či společenského nezdaru překonat douškem na kuráž. (Vališová, A., Kasíková, H., 2011, s. 405)

Z hlediska pedagogického je nutné zdůraznit, že pití alkoholických nápojů před osmnáctým rokem věku je vždy v rozporu s platnými zákony. Při výchovných opatřeních je třeba postupovat s rozvahou a rozlišovat mezi experimentováním u dospívajících (či náhodným excesem) a pijáctvím. Vždy je však správné neunáhlit se s označováním mladého člověka jako alkoholika. Diagnóza je věcí dětských a dorostových lékařů, klinických psychologů a psychiatrů. Spolupráce s poradenskými pracovišti je v případech podezření na nevhodný vývoj nezbytná.¹⁵

Rizika alkoholu pro děti a dospívající

- K otravě může dojít i po nižších dávkách alkoholu. Důvodem je nižší hmotnost dítěte a pomalejší odbourávání alkoholu.
- Alkohol silněji působí na psychiku v důsledku nižší tolerance i dalších faktorů.
- Menší míra dovedností a zkušeností v dětství a dospívání zvyšuje riziko alkoholu při řízení nebo při jiných nebezpečných situacích.
- Pod vlivem alkoholu se zvyšuje tendence a touha riskovat, což je v dospívání poměrně častý a obvyklý jev.
- Tendence experimentovat s návykovými látkami v dospívání může být podnícena zkušeností s alkoholem jakožto s látkou pronikavě ovlivňující psychiku dítěte nebo dospívajícího.

---

¹⁵ VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H.: *Pedagogika pro učitele*. 2. Vydání: Grada 2011. ISBN 978-80-247-3357-9

- Závislost na alkoholu (i na jiných látkách včetně tabáku) vzniká v dospívání častěji než v pozdějších letech.¹⁶

2.2.2 Přehled realizovaných výzkumů

Mezinárodní projekt ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách).

Studie ESPAD probíhá pravidelně ve 4letých intervalech, poprvé byla realizována v roce 1995, kdy se do projektu zapojilo celkem 26 evropských zemí; v roce 2003 a 2007 se do studie zapojilo již 35 zemí. Studie ESPAD kromě základního přehledu o rozsahu užívání legálních a nelegálních drog poskytuje také informace o postojích a názorech studentů a vzhledem k pravidelnému opakování studie umožňuje sledovat také vývoj trendů v jednotlivých oblastech. Dalším cílem studie je získat srovnání situace v ČR s ostatními evropskými zeměmi a také sledovat rozdíly mezi jednotlivými kraji v rámci ČR.¹⁷

Přehled výsledků

V užívání alkoholických nápojů se situace téměř nezměnila od poloviny 90. let minulého století. U chlapců vzrostl výskyt pravidelného pití piva, u děvčat vína a u obou pohlaví vzrostl výskyt pravidelné konzumace destilátů a alkopops (tj. hotové míchané nápoje s obsahem 4-7 % alkoholu, které jsou cílené především na mladé lidi). Oblibu alkopops potvrzuje výzkum z roku 2007, podle něj alkopops pilo někdy v životě

---

¹⁶ NEŠPOR, K., CSÉMY, L.: *Souvislosti mezi alkoholem a jinými návykovými látkami, Důsledky pro prevenci i léčbu*. Praha: Sportpropag, 1999. 23 s.

¹⁷ O drogách, Dostupné z WWW: <http://www.odrogach.cz/skola/vyzkumy/espac-2007.html> [cit. 2012-02-21].

41 % dotázaných. Nadměrné dávky alkoholu (5 a více sklenic při jedné příležitosti) více než 3krát v posledním měsíci konzumovalo 21 % studentů. Oproti roku 2007 se nezměnilo subjektivní vnímání rizik spojených s pitím alkoholu. Přibližně 28 % dotázaných považuje za rizikové pít 4 nebo více sklenic alkoholu denně.

„V roce 2011 byl poprvé zaznamenán pokles zkušeností mládeže s užitím konopných látek a dále pokračoval pokles zkušeností mládeže s ostatními nelegálními drogami, který byl pozorován již v předchozím období,“ říká hlavní řešitel studie Ladislav Csémy z Psychiatrického centra Praha a pokračuje: „Dlouhodobě závažným problémem však zůstává pití alkoholu mezi dospívajícími.“ „Na vysoké úrovni zůstává i subjektivně vnímaná dostupnost cigaret a alkoholu, a to i přesto, že se jedná o látky, které by šestnáctiletým studentům neměly být volně dostupné,“ dodává národní protidrogový koordinátor Jindřich Vobořil. „Celkem snadno by si cigarety a alkohol dokázalo obstarat více než 85 % studentů. Dlouhodobě převládá podíl respondentů, kteří uvádějí konzumaci alkoholu v restauraci, baru nebo na diskotéce, v posledních letech roste také podíl těch, kteří si alkohol pro vlastní spotřebu kupují v obchodech.“¹⁸

- V roce 1998 připadala na jednoho obyvatele České republiky, včetně dětí a kojenců, 2350 vykouřených cigaret za rok, tedy něco přes šest denně. Počet vykouřených cigaret stoupl do poloviny padesátých let asi o třetinu. V sedmdesátých a osmdesátých letech se úroveň spotřeby ustálila, ale devadesátá léta znamenala opět výrazný nárůst.
- Nejvíce kuřáku najdeme ve věkové skupině pětácti- až pětapadesátiletých, kde kouří skoro polovina mužů a třetina žen. Čtyři z deseti kuřáků a dvě z deseti kuřáček vykouří více než dvacet cigaret denně.
- Nikotinismus je silně závislý na vzdělání. Z mužů denně kouří 35 procent osob se základním vzděláním, 37 vyučených, 25 procent maturantů a 20 procent mužů se

---

¹⁸ ESPAD (tisková zpráva), Dostupné z WWW: http://www.drogy-info.cz/index.php/info/press_centrum/vysledky_evropske_skolni_studie_o_alkoholu_a_jinych_drogach_espad_v_cr_v_r_2011_tiskova_zprava [cit. 2012-02-21].

vzděláním vyšším; z žen je to 29 procent u základního vzdělání, 22 procent z vyučených, 13 procent maturantek i žen s vyšším vzděláním.

- Muži také konzumují skoro čtyřikrát více alkoholu než ženy. Týká se to zejména piva, kterého vypijí sedmkrát tolik. Konzumují v něm dvakrát tolik alkoholu než ve víně a destilátech dohromady: každý šestý český muž o sobě prohlašuje, že vypije na posezení šest a více piv.
- Kolik toho vypijeme, je výrazně závislé na vzdělání: muži se základním vzděláním konzumují na hlavu a rok 33,7 litru čistého etanolu, vyučení 22,4, maturanti 14,2, vysokoškoláci 14 litrů. Ženy se základním vzděláním konzumují sedm litrů, vyučené i ženy s maturitou čtyři litry, ale vysokoškolačky opět 6,2 litru: ve svém životním způsobu se podobají víc svým mužským protějškům.
- Více než každý šestý český muž konzumuje v průměrný den více než 100 ml etanolu, a přivodí si tedy denně aspoň lehkou podnapilost.
- Alkohol je v Evropě odpovědný za celou čtvrtinu úmrtí mladých mužů ve věku od patnácti do třiceti let: u mladých žen je to něco přes devět procent. V roce 1999 zahynulo v Evropě 57 tisíc mladých mužů a žen na dopravní nehody, otravy, sebevraždy a vraždy, v nichž hrál roli alkohol.
- Čeští adolescenti patří mezi svými vrstevníky k největším kuřákům v Evropě: 45 procent z nich udalo, že kouří: vyšší podíl mladých kuřáků byl zjištěn jen v Grónsku, Bulharsku a Rusku. Pokud jde o alkohol, mladí Irové, Angličané a Finové častěji přiznávají, že byli minulý měsíc třikrát či víckrát opilí, ale čtvrté místo z dvaceti zkoumaných národních populací, které sdílíme se Švédy a Nory zhruba 13 procenty pijících adolescentů, ukazuje, že dospělým českým pijákům roste zdatný dorost.
- U nelegálních drog je pochopitelně ještě těžší získat reálný obraz o rozsahu a způsobu jejich konzumu než u alkoholu a nikotinu. Nejvíce a nejčastěji zneužívanou ilegální drogou je marihuana; mezi jejími konzumenty je v české republice rozšířené i její pěstování pro vlastní potřebu. Pervitin patří dlouhodobě mezi tradiční syntetické drogy českého původu a je druhou nejvíce užívanou drogou u nás. Na třetí místo se řadí heroin; kokain a crack zůstávají na okraji zájmu uživatelů. Módní a rozšířené je užívání extáze.

- U problémových uživatelů jednoznačně vede pervitin. Užívá ho víc než polovina evidovaných narkomanů. Heroin je na druhém místě a užívá ho skoro čtvrtina závislých uživatelů drog u nás.
- Třetinu z evidovaných narkomanů tvoří ženy, dvě třetiny muži. Více než polovina problémových uživatelů drog je mladších 19 let. A více než polovina z problémových uživatelů si aplikuje drogu injekcemi.
- Celkový počet problémových uživatelů drog se nezdá velký: na konci roku 1999 jich bylo v České republice evidovaných 4142; není to ani půl procenta obyvatel. To je ovšem jen pověstná špička ledovce, jehož velikost se těžko odhaduje.
- Znepokojující pro výhled do budoucna je, že mezi mladými lidmi od patnácti do devatenácti let udává nějakou zkušenost s nelegální drogou třetina populace; většinou je to marihuana. Opakovanou zkušenost s ní má 16 procent mladých lidí; před pěti lety to bylo sedm procent. Opakovanou zkušenost s tvrdou drogou jich má podstatně méně – 3,6 procenta, ale nárůst je tu strmější, před pěti lety to bylo jen 1,1 procenta. Vyšší je konzum u učňů, nižší u studentů odborných škol, nejnižší u studentů gymnázií.
- Více než na svobodě najdeme pak narkomanů v českých věznicích. Lékařská služba vězeňství evidovala k počátku roku 2000 u 5990 vězňů, tedy u více než čtvrtiny vězeňské populace, drogovou závislost nebo zdravotní problémy související s jejich předchozí drogou kariéru.
- Malou, ale dobově příznačnou skupinou závislých osob jsou gambleři. Bylo jich evidovaných ve zprávě vládní protidrogové komise jen 251, tedy něco přes šest procent z celkového počtu problémových osob. (Možný, I., 2002, s. 165 – 167)

2.2.3 Zdravotní, psychická a sociální rizika zneužívání alkoholických nápojů

Zdravotní důsledky pití alkoholických nápojů

Pití představuje četná rizika. Máme na mysli hlavně cirhózu neboli „tvrdnutí“ jater, z níž se může vyvinout rakovina, kardiovaskulární choroby a infarkt. Dále hrozí

rakovina trávicího ústrojí. Alkohol bývá příčinou většiny chronických onemocnění slinivky břišní. Také je třeba zmínit se o pracovních úrazech, depresích a nebezpečí sebevraždy. Nelze zapomenout ani na projevy agresivity nebo dopravní nehody, které mívají na svědomí lidé závislí na alkoholu, nebo se stávají jejich oběťmi častěji než zbytek populace. (Ühlinger, Tschui, 2009)

Ušetřen není ani nervový systém. Nadměrné požívání alkoholu časem vyvolá předčasné stárnutí buněčné tkáně. Objeví se poruchy paměti, potíže s udržením pozornosti a soustředěním, ale i nedostatečná koordinace pohybů. To vše může mít vysoce škodlivé účinky v rámci profese. Alkoholismus bývá rovněž příčinou některých psychiatrických potíží, jejich nejzávažnější formou je demence.¹⁹

Zdravotní a psychologické důsledky zneužívání alkoholu u dětí bývají často ještě závažnější nežli ve vyšších věkových kategoriích. Dochází často k tak zvanému efektu nabalující se sněhové koule - například dospívající zneužívá alkohol, selhává ve svých sociálních rolích a dostává se do rizikové společnosti. To vede k dalšímu zmnožení rizikových faktorů. Jestliže se jedná o dívku, u jejích dětí se může objevit poškození plodu alkoholem, takže rizikové faktory přecházejí i na další generaci.²⁰

Nezralý organismus dětí je mnohem citlivější k negativním účinkům alkoholu a při pravidelném pití vzniká závislost mnohem rychleji. I při občasném požití se zvyšuje nebezpečí onemocnění jater (játra nejsou schopna odbourávat alkohol v takové míře jako u dospělých) a nervového systému. Podle studií má požívání alkoholu negativní vliv na mozkové buňky. Čím mladší jedinci pijí alkohol, tím větší je také riziko pozdějšího přechodu na jiné tvrdé drogy.²¹

---

¹⁹ ÜHLINGER, C., TSCHUI, M. *Když někdo blízký pije*. Praha: Portál 2009. 44 s. ISBN 978-807367-610-0

²⁰ Dostupné z WWW: <http://zena-in.cz/clanek/nebezpecna-kombinace-deti-a-alkohol> [cit. 2012-01-20].

²¹ Dostupné z WWW: <http://www.mineralfit.cz/clanek/deti-a-alkohol> [cit. 2012-01-08].

Důsledky alkoholismu

Bezpečná dávka - pro zdravého dospělého člověka je podle expertů Světové zdravotnické organizace do asi 20 g 100 % lihu za den (16 g pro ženu, 24 g pro muže), což je asi do půl litru piva nebo 200 ml vína, 50 ml destilátu.

Alkohol působí poruchy zrakového vnímání (tunelové vidění, zhoršené vnímání barev), sklon nebezpečně riskovat, přeceňovat se, horší odhad vzdálenosti, reakční čas se prodlužuje, při vyšší hladině poruchy rovnováhy, nebezpečí spánku během řízení. Řízení je zhoršeno i při nízkých hladinách alkoholu v krvi. Zvýšené riziko nehody trvá i v kocovině. Dopravní nehody pod vlivem alkoholu bývají těžší. Častější je polytraumatizace (výskyt mnohočetných poranění), častější jsou i smrtelné nehody. Riziko úrazu u alkoholem ovlivněného mladého řidiče je ještě podstatně vyšší než v pozdějších letech.

Alkohol ovlivňuje mozek dvěma způsoby. Je to anestetikum, které otupí smyslové vnímání a citění. Zároveň zpomaluje akce a reakce. Po alkoholu se člověk může cítit šťastnější, chytřejší a jistější. Nicméně je to stejná situace jako u všech ostatních drog - tento pocit má pouze ten, kdo je pod vlivem alkoholu. Dlouhodobým požíváním alkoholu si člověk ničí zdraví.

Vlivem alkoholu roste např. riziko úrazu, dopravních nehod, po vyšších dlouhodobě přijímaných dávkách je oslabena imunita (roste riziko infekcí a nádoru). Časté jsou jaterní nemoci a další choroby trávicího systému, po dlouhodobě přijímaných vysokých dávkách se mohou objevovat duševní poruchy a poruchy paměti. Vyšší riziko nádoru v oblastech, které přicházejí do styku s alkoholem, a rakoviny prsní žlázy u žen. Periferní polyneuropatie je postižení periferních nervů (nejčastěji dolních končetin) v důsledku mnohaletého pití alkoholu. K dalším rizikům patří alkoholová epilepsie, alkoholické psychózy atd.²²

---

²²Dostupné z WWW: <http://dejinyalkoholu.blogspot.com/2008/03/inky-alkoholu-dsledky-alkoholismu.html> [cit. 2012-01-08].

Poškození jater

Nejčastěji je konzumace alkoholu spojována s poškozením jaterní tkáně. Chronická konzumace alkoholu vyvolá až 50% případů jaterní cirhózy v západních civilizacích a jedná se o 9. nejčastější příčinu úmrtí v populaci. Je známo, že jaterní cirhóza často přechází do hepatocelulárního karcinomu. Alkoholické poškození jater zahrnuje celou řadu jednotek - steatosu (ztukovatění), alkoholickou hepatitidu a alkoholickou cirhózu. U 80-100% chronických pijáků alkoholu se vyvine jaterní steatosa, pouze však 10-35% vyvine alkoholickou hepatitidu a 8-20% alkoholickou cirhózu. Riziko vzniku posledních dvou závažných onemocnění stoupá s délkou a množstvím konzumovaného alkoholu. V populaci konzumentů nad 80 g etanolu/den pouze u části z nich se rozvine alkoholické poškození jater, ale poškození jater nalézáme i u konzumentů s mnohem nižšími dávkami.²³

Nádorová onemocnění

Alkohol je rizikovým faktorem nádorového bujení. Z hlediska metabolismu etanolu je řada mechanismů vedoucích k možnému nádorovému bujení - zvýšený oxidační stres, vznik modifikovaných bazí DNA a další.

Je obtížné přesně definovat dávku a podíl vlivu etanolu na vznik nádorů z hlediska relativně časté konzumace a dalších stravovacích návyků populace. V současnosti jsou dostatečné důkazy pro podíl alkoholu na vzniku nádorů horního trávicího traktu, kolorektálního karcinomu a nádorů prsu. Pravděpodobné je i přispění k rakovině jater, zejména vzniku hepatocelulárního karcinomu v alkoholických cirhotických játrech. Konference WHO uvádí jako rizikovou hodnotu 20 g etanolu/den pro vznik kolorektálního karcinomu.²⁴

---

²³ Dostupné z WWW: <http://www.vyzivaspol.cz/clanky-casopis/pit-ci-napit-alkoholicke-napoje.html>[cit. 2012-01-08].

²⁴ Dostupné z WWW: <http://www.vyzivaspol.cz/clanky-casopis/pit-ci-napit-alkoholicke-napoje.html>[cit. 2012-01-08].

Další poškození organismu

Alkohol vyvolává další onemocnění trávicího traktu, zejména se podílí na vzniku chronického zánětu pankreatu, dále na vzniku osteoporózy, poškození svalů, nervového systému, a narušuje psychiku člověka, kdy při vzniku závislosti může docházet až k rozpadu osobnosti. Konzumace alkoholu v průběhu těhotenství může vyvolat fetální alkoholový syndrom. Pro něj je typická nižší porodní hmotnost, poruchy intelektu v průběhu vývoje a také různé poruchy vývoje orgánů.²⁵

Psychické důsledky pití alkoholických nápojů

Pití alkoholických nápojů má samozřejmě také závažný vliv na celou psychiku i osobnost člověka. Mezi nejčastějšími dopady na psychiku bývá uváděno:

- Postižení intelektu – při konzumaci alkoholu dochází ke snižování intelektu, zhoršuje se paměť. o Poruchy osobnosti - poruchy orientace, vnímání a jednání, jak pod vlivem alkoholu, tak za střízlivého stavu. o Psychotické stavy – deprese, panická úzkostná porucha, obsese (nutkavé myšlenky či jednání), sebevražedné sklony.
- Delirium tremens (alkoholové delirium) - nemocný se třese, bojí se a je dezorientovaný. Má zrakové, sluchové a pocitové halucinace. Je narušen spánek, objevuje se neklid, úzkost, pocení. Časté jsou tělesné komplikace, které se mohou vyvinout z dlouhodobého abúzu alkoholu (Mareček, in Zvolský a kol., 2003).
- Alkoholická halucinace - nemocný má neporušené vědomí (uvědomění si sebe sama, místa, času), má však sluchové halucinace, kterým věří. Slyší různé rozhovory, do kterých se zapojuje.
- Korsakovova alkoholická psychóza - porucha krátkodobé paměti, tj. dezorientovanost místem, časem a situací. Nemocný si vymýšlí, aby zaplnil mezery v paměti a svým smyšlenkám věří. Je přesvědčen o tom, že je vše v pořádku, proto

---

²⁵Dostupné z WWW: <http://www.vyzivaspol.cz/clanky-casopis/pit-ci-napit-alkoholicke-napoje.html>[cit. 2011-11-28].

je zpočátku veselý. Později se však uzavírá do sebe a dochází k degeneraci osobnosti.

- Paranoidní alkoholická psychóza – bludná představa o nějaké situaci nebo o nějakém dění. Často se vyskytuje v partnerském vztahu, kdy abuzér alkoholu podezřívá svou partnerku z nevěry. Dochází k agresivním projevům ze strany abuzéra a k narušení vztahu, což může vést až k rozchodu.
- Patická opilost – nastává již po vypití malé dávky alkoholu. Dochází k poruchám vědomí a člověk může jednat i proti svým zásadám. Objevují se pocity strachu, úzkosti, sluchové a zrakové halucinace. Může dojít i k agresivnímu jednání. Stav trvá několik minut až hodin a končí spánkem, po kterém dochází k částečné nebo úplné amnézii na předchozí události. Patická opilost je velmi vzácná a jen výjimečně se může u stejné osoby opakovat.
- Syndrom odnětí (odvykací stav) – dochází k němu několik hodin až dní po přerušení či ukončení konzumace alkoholických nápojů. Odvykací stav je doprovázen psychickými i somatickými problémy. Mezi psychické projevy patří neklid, úzkost, slabost, někdy zrakové, sluchové, hmatové halucinace, poruchy spánu. Tělesnými projevy jsou křeče a epileptické záchvaty typu GM (náhlé bezvědomí, svalové křeče, záchvat trvá zpravidla 1 až 4 minuty, poté se začíná vracet vědomí, zpočátku je jedinec desorientovaný, na záchvat má úplnou amnézii).

Sociální důsledky pití alkoholických nápojů

Postupně, jak se prohlubuje závislost na alkoholu, dochází ke zhoršování interpersonálních vztahů daného jedince, ke stále problematičtějšímu plnění celé řady sociálních rolí. Mezi sociálními důsledky pití alkoholických nápojů je nejčastěji uváděno:

- rozbité nebo problémové rodiny s negativním dopadem na děti
- dopravní nehody
- snížená pracovní výkonnost
- zvýšená kriminalita

- osamělost
- získání negativní společenské nálepky ("feťák", "kriminálník", "problémový", "podivín", "handicapovaný", "šikanovaný" aj.)
- vyloučení z vrstevnické skupiny, narušení image, dobré pověsti
- snížená schopnost navazovat a udržet vztahy, nedůvěra v lidi, svět
- zhoršení školních výsledků
- snížení aspirací na další vzdělání, přerušování vzdělání
- snížené uplatnění společenské, pracovní²⁶

2.2.4 Vznik alkoholismu a jeho důsledky

Alkohol a alkoholismus má v naší kultuře zvláštní postavení. Prodává se legálně, je relativně dostupný, bývá předmětem řady reklam na plakátovacích plochách, v televizi i v časopisech. Je to jev, který je poměrně složitý, má různorodé příčiny a projevy, které navíc mohou mít i společné znaky s jinými sociálně patologickými jevy. Odborná literatura, obsahuje veliké množství různých definic pojmu alkoholismus. Víme, že obecnou charakteristikou alkoholismu je to, že se jedná o závislost. (Vališová, A., Kasíková, H., 2011, s. 403)

Centrální popisnou charakteristikou syndromu závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, ale nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák.

Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuoobjevení jiných rysů syndromu, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost neobjevuje. (Nešpor, 2007, s. 10).

Autoři ze sdružení SANANIM Drogy vymezili pojem takto:

---

²⁶ Dostupné z WWW: http://www.urazneninahoda.cz/dokumenty/unn_brozura_rizikove_chovani.pdf [cit. 2012-01-08].

„Alkohol (etanol, etylalkohol, chemicky C_2H_5-OH) patří do skupiny látek, která se nazývá alkohol. Alkohol je sloučenina získaná zkvašením cukru. Chemická látka, která je v pivu, vínu, lihovinách, které jsou tak často v naší společnosti užívané, tím intoxikujícím prvkem je etylalkohol (etanol). Pokud mluvíme o alkoholu, máme na mysli nápoje, které jsou z největší části směsí ochucené vody a lihu.“

Kapr a kol. Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny (1997, s. 63), uvádí: Alkoholismus – (z arabského al kuhl = animonový prášek. Od 16. st. alkohol = vinný extrakt vyráběný alchymisty) – běžně chápán jako nadměrná či pravidelná konzumace alkoholických nápojů spojená s nebezpečím návykového chování, jako druh sociální deviace, respektive sociálně patologický jev s negativním dopadem na jedince, rodinu i společnost.

Autor uvádí tři postupy k alkoholismu:

1. z morálních pozic je alkoholismus brán jako hřích, projev slabé vůle či v jiném podobném duchu, a z toho důvodu je vůči alkoholikům uplatňována jako terapie převýchova nebo trestání osob, které se staly na alkoholu závislými, v krajních případech bylo proti alkoholismu z těchto pozic působeno potlačováním alkoholismu jako zla, což může mít podobu prohibice nebo militantního abstinentsví.
2. chápání alkoholismu co by nemoci – namísto odsouzení je díky tomuto přístupu alkoholikům nabídnuta pomocná ruka. Však preventivní stránka byla v pozadí.
3. veřejné zdravotnické hledisko – charakteristický přesun od medicínského pojetí k pojetí sociálně preventivnímu a k systémové orientaci.

Tato změna se projevila v koncepci problému související s alkoholem prosazované od sklonku 70. let minulého století Světovou zdravotnickou organizací, podle které není alkohol pouze problémem alkoholiků, ale i jiných lidí, kteří konzumují alkohol.

V Praktickém slovníku medicíny se o alkoholismu dočteme:

„alkoholismus – stav, při němž je postižený závislý na alkoholu. Závislost výrazně narušuje duševní a tělesné zdraví alkoholika a poškozují jeho rodinné a společenské vazby“ (Vokurka, Hugo a spol., 1995, s. 27).

Mezi látkami, které ovlivňují psychické funkce, má alkohol výjimečné postavení. Archeologické nálezy z dávných dob svědčí o tom, že s pěstováním obilí nálezy z dávných dob svědčí o tom, že s pěstováním obilí jako potravy se rozšiřovala i příprava kvašeného sladu – předchůdce piva. Z hlediska návykového potenciálu se alkohol nachází někde uprostřed mezi tvrdými drogami. Proti tvrdým drogám má mírnější účinky, závislost se vyvíjí jenom u části subpopulace konzumentů, při trvalém užívání mírných dávek (u vína se udává asi 0,2 l denně) je možno dokázat i pozitivní účinky na zdravotní stav, zejména na kardiovaskulární systém (zdá se, že snižuje při mírné konzumaci nebezpečí vzniku arteriosklerózy zvýšením tvorby HDL). Naopak při zneužívání se alkohol stává stejně nebezpečným jako nejtvrďší drogy. Je o to více nebezpečný, že jeho zneužívání je v porovnání s tvrdými drogami méně kontrolované zákonem. Alkohol je běžně dostupný za ceny, které naše současná životní úroveň umožňuje téměř každému. Žijeme ve společnosti, kde je mírná konzumace alkoholu běžná, okolí ji akceptuje. (Bečková, I., Višňovský, P., 1999)

Rozdíl mezi konzumentem alkoholu a alkoholikem je hlubší. Je to kvalitativní rozdíl, který není možno definovat pouze množstvím aktuálně vypitého alkoholu. Kdo je tedy vlastně alkoholik?

Konzumenty alkoholu můžeme rozdělit například takto:

Abstinenti nepijí alkohol vůbec (nebo jen zcela výjimečně, a to v zanedbatelném množství).

Příležitostní konzumenti pijí s mírou; občas se jim stane, že tuto míru překročí.

Nadměrní konzumenti pijí trvale nad míru, dostávají se často do stavu opilosti, včetně příslušných ekonomických či zdravotních následků. Část z nich konzumuje alkohol se vzestupnou úrovní a s rostoucími problémy. Je nutno si uvědomit, že ještě ne všichni jsou alkoholici, třebaže velké procenty z nich do tohoto stupně po určitém čase přechází.

Alkoholici jsou lidé s chorobou, kterou je možno diagnostikovat a léčit. Jsou závislí na alkoholu a nejsou schopni se ho dobrovolně vzdát. I když bez něj několik dní i týdnů mohou vydržet, ke své droze se vrací. Při přerušení trvalého pití pocítují závažné abstinenci příznaky. Fyzické poškození takového stupně, při kterém účinky přetrvávají, přestože alkoholik nepije, se nazývá chronickým alkoholismem. I když v současnosti používají někteří odborníci spíše termín závislost na alkoholu (nebo

eufemisticky „problémy s alkoholem“), což zahrnuje vlastně výše i dále uvedené příznaky a projevy, zůstaneme pro zjednodušení u staršího pojmu „alkoholismus“.
(Bečková, I., Višňovský, P., 1999, s. 98,99)

Vznik a rozvoj závislosti

Závislost na návykových látkách je choroba vyvolaná opakovaným užíváním určité chemické materie (drogy) s psychoaktivními účinky. Pro počáteční příjemné působení jsou drogy postiženými vyhledávány a zneužívány i přesto, že v dalších stádiích konzumace je poškozují psychicky, fyzicky a sociálně. Drogy se považují za tím nebezpečnější, čím má určitá látka větší toxicitu (jedovatost) a silnější vazebný potenciál. Vazebný potenciál drogy je vyjádřen množstvím určité látky a dobou, jež obvykle uplyne od prvního užití ke vzniku závislosti i silou odvykacích příznaků při jejím vysazení. Například u heroinu se udává, že stačí tři až pět dávek ke vzniku ovládané náruživosti, která může propuknout během několika týdnů. Při konzumaci alkoholických nápojů trvá celý proces od prvního napití k rozvoji alkoholismu – kdy postižený musí mít svůj ranní doušek, jinak je mu zle – až několik let. Důležitými faktory jsou zde jak osobnost jedince, tak jeho sociální zázemí. Svou negativní úlohu sehrávají takové vlastnosti, jako je celková nezralost, nevyváženost ve struktuře osobnosti, nezdrženlivost, úzkost, sklon k depresím, neochota snášet po nějaký čas neuspokojení potřeb a napjetí. U alkoholiků a toxikomanů se rovněž často setkáváme s malou sociální vybaveností pro hledání alternativních řešení obtížných životních situacích, s častým pochybováním o sobě a o smyslu života a rovněž se zvýšeným neuroticismem.

Pro potřeby diagnostiky byla problematika závislosti na návykových látkách charakterizována experty Světové zdravotnické organizace. (Kasíková, H., Vališová, A., 2011, s.401,402)

Čtyři fáze procesu rozvoje závislosti (Skála, 1987):

1. stadium (počáteční, prealkoholické), ve kterém si jedinec (piják, konzument) uvědomuje, že pije odlišně než druzí, že mu alkohol přináší úlevu od jeho starostí. Proto zvyšuje množství i frekvenci pití.
2. stadium (prodromální, varovné), které je charakteristické zvyšující se tolerancí na alkoholu, stoupající spotřebou, narušenou kontrolou nad množstvím a pitím. Za své pití se začíná stydět, objevují se palimpsesty („okna“), dochází k výčitkám či racionalizacím. Toto stadium zhruba odpovídá škodlivému užívání.
3. stadium (rozhodné, kruciální), kdy tolerance stále stoupá, v důsledku časté konzumace narůstají konflikty (i se zákonnými normami), palimpsesty jsou spojeny téměř s každou konzumací, nad pitím už chybí jakákoliv kontrola. Často bývá postižený jedinec přesvědčen, že kdyby chtěl, mohl by přestat, ve skutečnosti potřebuje alkohol již téměř denně. Dává přednost společnosti lidí, kteří také pijí (tudíž mu pití nikterak nevyčítají, naopak mu poskytují sociální oporu). V této fázi dochází ke změně osobnostních vlastností, ke změnám v preferenci hodnot, k oploštění zájmů, k rozpadu interpersonálních vztahů.
4. stadium (terminální, konečné) odpovídá nejvíce syndromu závislosti, tolerance se začíná snižovat, alkoholik se rychle opije, zároveň ale není schopen bez alkoholu vydržet. Konzumace je nepřetržitá („ranní doušky“), objevují se somatické a psychické poruchy, sociální interakce s okolím je závažným způsobem narušena. Postižený si již mezi lidmi nevybírá, je schopen být s každým, kdo s ním pije. Postupně dochází jak k fyzickému, tak psychickému chátrání i k sociálnímu úpadku. Úpadek je možné charakterizovat jako debakl, postižený není schopen fungovat ani s alkoholem, ani bez alkoholu.

2.3 Možnosti prevence

Pojem „prevence“ (z lat. *praeventus*, tj. zákrok předem) můžeme v nejširším významu slova vymezit jako „... předcházení nějakým (zpravidla škodlivým) vlivům. Nejčastěji se pojmu používá ve vztahu k poruchám zdraví jedinců a populací, kde je prevence souborem činností, které vedou k zabránění vzniku nemocí, vad, zranění a jejich následků a pomáhají udržet optimální stav zdraví, posilovat je a rozvíjet. Ale hovoří se i o prevenci kriminality, alkoholismu aj. typů chování se soc. důsledky, kde jde rovněž o zabránění vzniku a šíření jevu a jeho negativních důsledků, i když metody jsou zde jiné.“ (Kapr. a kol., 1997, s. 30)

Alkoholismus představuje na jedné straně nemoc, na straně druhé závažný sociální problém. Pod pojmem „sociální prevence“ je možno rozumět předcházení potenciálnímu ohrožení sociálně patologickými jevy a ochranu před nimi. (Kraus, 2008, s. 148)

V naší době jsou návykové látky považovány za alarmující problém. Užívání drog poškozuje zdraví a kvalitu života nejenom uživatelů drog a jejich blízkých, ale v důsledku negativních zdravotních, sociálních, ekonomických a bezpečnostních dopadů, které s užíváním drog souvisejí, ohrožuje i zdravý vývoj celé společnosti.

Užívání drog představuje závažné problémy - změny základních životních hodnot, narušování mezilidských vztahů, rozklad rodin, ohrožení veřejného zdraví a bezpečnosti, nárůst společenských nákladů obecně.

Mezi ty, kteří jsou užíváním drog nejvíce ohroženi, patří především dospívající a mladí lidé.

Česká republika se zařadila mezi země, ve kterých alarmující rychlostí roste nabídka ilegálních drog. Výzkumy i klinické zkušenosti ukazují, že poptávka po drogách stoupá zvláště u středoškolské mládeže. Způsob, jak účinně zabránit rychlému rozšíření zneužívání drog, musí být založen na kombinaci aktivit a opatření v oblasti prevence i zákonné represe.

Základní přístup k řešení problematiky drog je tedy postaven na rovnováze potlačování nabídky (pomocí zákonné represe) a snižování poptávky po drogách (pomocí prevence).

Cílem protidrogových aktivit je ochrana občana před negativním vlivem drog a podpora jeho svobodného rozhodnutí pro život bez drog.

Společnost by měla jedinci poskytnout:

- ochranu před nabídkou drog
- informace nutné k tomu, aby dokázal čelit jejich nabídce
- motivaci k tomu, aby přijal osobní rozhodnutí o svém negativním postoji k drogám
- poradenskou a léčebnou pomoc v případě, že se rozhodne řešit problém se závislostí

V prevenci lze úspěchu dosáhnout jen při dodržování následujících zásad:

- vzájemná spolupráce a jednotné působení institucí (rodiny, školy)
- spojení oblasti prevence alkoholu, kouření a dalších návykových látek
- zahájení prevence již v útlém věku
- působení na cílovou skupinu s ohledem na věkové zvláštnosti
- dosažení aktivní spolupráce a zapojení dětí a mládeže
- nabídka aktivního využívání volného času.²⁷

Rozeznáváme tři druhy prevence:

prevenci primární, sekundární a terciální

Primární prevence je zaměřena na udržení a podporu zdraví jedince a společnosti.

Představuje práci se zdravou populací, kterou motivuje k plnohodnotnému životu.

Sekundární prevence je orientována na pomoc již v existujícím nebezpečí závislosti.

Jejím úkolem je časné rozpoznání problému a předcházení následných škod,

způsobených užíváním návykových látek. *Terciální prevence* představuje systém

opatření, která mají zabránit návratu akutního stádia závislosti. Jsou to opatření, která

pozitivně ovlivňují výsledky léčby a současně podporují odstraňování negativních

důsledků závislosti. Jedná se o proces znovuoobnovení aktivního způsobu života.

---

²⁷ ŠTÁBLOVÁ, R. *Drogy, kriminalita a prevence*. Praha: Policejní akademie ČR, 1997. ISBN 80-85981-64-5.

1. Od narození do 1 roku

V tomto věku je dítě závislé na dospělém člověku, většinou na matce. Zkušenost ukázala, že pokud má matka přiměřenou a laskavou péči, dítě v dospělejším věku více důvěřuje okolí. Z hlediska prevence je tedy důležitá péče a vřelost, prevence citové deprivace.

2. Od 1 do 3 let

Dítě se od matky začíná oddělovat a prosazovat svoji vůli. Myšlení tohoto věku je zaměřené na sebe, magické, fantastické, toporné. Chování rodičů by mělo být klidné, vřelé. Rodiče by měli dítěti dávat najevo, že je v pořádku, když se chce prosadit, ale že jsou i určitá omezení.

3. Od 3 do 6 let

V tomto věku rodiče zůstávají stále důležitými osobami, ale většina dětí začíná pronikat do širšího světa a to mimo rodinu (školka, sousedé, vrstevníci). V tomto věku začíná nekonečné vyptávání se. Dítě zkoumá okolí, hrou se učí zjišťovat, co je skutečné a co ne. Již v tomto věku je důležité začít klást dítěti, že zdraví je důležitá hodnota, proto je třeba se některým věcem vyhnout (sirky, tablety, ostré předměty). Dítě by mělo vědět, že svět skrývá i jistá nebezpečí a mělo by se v mezích svých možností učit, jak se jim bránit, už by nemělo spoléhat pouze na ochranu rodičů.

4. Od 7 do 12 let

Dítě se učí mnoha dovednostem. Jak vycházet s vrstevníky, jak duševně pracovat, zapojit se do skupiny, uspokojovat své tělesné i duševní potřeby. Začíná rozumně uvažovat. Informace poskytované dětem tohoto věku by měly být velmi konkrétní. I v tomto věku je velmi důležité pokračovat ve zdůrazňování hodnoty zdraví. Je důležité informace přeměňovat v pravidla a návyky a srozumitelně je vysvětlovat. Později nabývá na významu získávání dovedností. Informovanost a prevence zaměřená proti škodám působeným alkoholem, tabákem a jinými drogami by měla začínat již v tomto věku. Účinnost prevence se zvýší, pokud je zahájena 2-3 roky před prvním kontaktem s drogou.

5. Od 13 do 22 let

Tento věk je jeden z nejnáročnějších. Dochází k tělesnému i duševnímu dozrávání. S věkem je spojeno objevovat i rozvíjet schopnost řešit problémy, rozhodnout se, abstraktně myslet, vytvářet hypotézy.

Dítě se postupně odděluje od rodiny a vytváří předpoklady pro budoucí samostatný život. V časném dospívání bývá tento vývoj provázen vzpourou. Okruh rodiny si dospívající doplňuje dalším okruhem vrstevníků a kamarádů. Kritičnost vůči rodičovské autoritě, jestliže je přijata s láskou, je pro utváření budoucí osobnosti nutná. K úkolům pozdního dospívání patří rozhodování o budoucím povolání, vytváření základu budoucího samostatného života, navazování budoucích dlouhodobějších citových vztahů. Neúspěchy v těchto oblastech jsou velmi trýznivé.

Pro tento věk je velmi důležitá skupina vrstevníků, která může pomoci se alkoholu a drogám vyhnout a nebo naopak může představovat nebezpečí.

Dospělý se může nabízet jako zdroj informací, ale měl by povzbuzovat k samostatnosti a sebedůvěře. Především počítat s tím, že mladí lidé tohoto věku se nespokojí s přijetím informací, ale budou chtít diskutovat.

Prevence a informovanost v tomto věku je zásadně důležitá. Zneužívání alkoholu nebo drog v dospívání může vést k rychlému vytvoření návyku. V prevenci mají velký význam programy za účasti vrstevníků – „peer programy“.²⁸

Způsoby výchovy dítěte jako součást prevence zneužívání návykových látek

Vychovávat není snadné a žádný univerzální způsob výchovy neexistuje. Každá rodina si nachází svůj vlastní. Nešpor a Scémy (1993) uvádějí několik typů výchovy, které pomáhá předcházet problémům s alkoholem a drogami lépe a které hůře.

1. **Přijímací rodič:** Je s dítětem spojen, vyhledává dítě a má z něj radost, hodně ho povzbuzuje, je citlivý vůči potřebám a názorům.
2. **Odmítající rodič:** Je vůči dítěti kritický, dítě nevyhledává a netěší se z něj, málo ho povzbuzuje, vůči potřebám a názorům dítěte je necitlivý.

---

²⁸ NEŠPOR, K., SCÉMY, L.: *Alkohol, drogy a vaše děti*. Praha: Sportpropag, 1993. 23 - 26 s.

3. Omezující rodič: Jasně stanovuje pravidla a následky jejich porušení, pevně a předvídatelně prosazuje pravidla, zřídka podléhá nátlaku a vynucování.
4. Povolný rodič: Pravidla jasně nestanovuje, nestanoví ani důsledky jejich porušování. Pravidla pevně ani předvídatelně neprosazuje. Snadno podléhá nátlaku a vynucování.

Dobře vychovávají ti rodiče, kteří dokáží dítě přijímat, očekávají od něj zralé chování, poskytují mu jasná měřítká.

Pravidla v rodině prosazují a dokáží přikázat nebo i potrestat. Dítě povzbuzují k nezávislosti a otevřeně s ním komunikují. Dokáží vyslechnout jeho názor i vyjádřit svůj vlastní. Respektují práva dítěte i práva vlastní.

Děti vyrůstají v takovém prostředí bývají nezávislé a zdatné, dokáží se přiměřeně prosadit, jsou zodpovědné, dostatečně sebevědomé a dokáží ovládat hněv a agresi. Později nevyžadují dohled a zevní omezení.

Při špatném způsobu výchovy nejsou požadavky na dítě v rovnováze s přijímáním dítěte a uspokojováním jeho potřeb. Někdy rodiče omezují dítě v tom, aby byl i jen projevil své oprávněné potřeby a požadavky. V extrémních případech nesmí dítě ani hovořit, jestliže není tázáno. O pravidlech se v rodině nediskutuje a není prostor pro vysvětlení nebo vyjednávání.

Časté jsou fyzické tresty. Děti z těchto rodin bývají uzavřené, bojí se projevit iniciativu, schází jim spontaneita. Jsou buď agresivní, nebo se nedokáží prosadit. Jsou více ohroženy alkoholem a drogami.²⁹

---

²⁹ NEŠPOR, K., SCÉMY, L.: *Alkohol, drogy a vaše děti*. Praha: Sportpropag, 1993. 26, 27 s.

2.3.1 Preventivní program ve škole

Rozhodující roli v prevenci zneužívání návykových látek má nepochybně škola.

Není zdaleka takový problém zavést zdravé svačiny a obědy, vybudovat mnohdy nákladná dětská hřiště nebo nakoupit některý z nabízených „hotových“ preventivních programů, jako je obtížné změnit vztahy ve škole, způsob výuky či její organizaci. Předpokládá to součinnost učitelů a žáků. Bez účasti celé školy není žádná změna a rozvoj reálně dosažitelný a trvale udržitelný.³⁰

Základním principem prevence sociálně patologických jevů a tedy i drogové prevence ve škole je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu a k osvojení si pozitivního sociálního chování. Škola má podporovat zdravý životní styl žáků, vytvářet optimální podmínky pro prevenci společensky nežádoucích jevů a má být bezpečným místem pro efektivní vzdělávání. Snahou každé školy je, aby její žáci či studenti neměli problémy s návykovými látkami a aby byli úspěšní. V tomto směru může škola pro děti a mládež mnoho udělat.

Úkolem školy je poskytnout znalosti o drogách, utvářet postoje dětí a mladých lidí ve vztahu k drogám, rozvíjet schopnosti odmítat drogy, zvyšovat jejich psychickou odolnost, učit je řešit konflikty a vytvářet jejich sebevědomí.

Má-li být sníženo riziko problému užívání návykových látek, je nezbytné, aby škola měla vytvořenu vlastní protidrogovou politiku. Otázku prevence na školách upravuje: Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, na jehož základě jsou ve školách a školských zařízeních realizovány Minimální preventivní programy. Tyto programy jsou pro každou školu a školské zařízení závazné a podléhají kontrole České školní inspekce. V rámci Minimálních preventivních programů jsou hlavními úkoly škol a školských zařízení:

- aktivity uskutečňované v rámci vzdělávacího procesu, zaměřené na poskytování informací týkajících se zdraví, zdravého životního stylu a sociálně patologických jevů
- poskytování poradenské činnosti přímo na školách (služby školního metodika prevence a výchovného poradce) nebo ve spolupráci se specializovanými zařízeními, především s pedagogicko-psychologickými poradnami

---

³⁰ Závaznosti a my: Odborný časopis pro sociálně patologické jevy – listopad 2001.

- spolupráce s rodiči v oblasti zdravého životního stylu a v oblasti prevence
- nabídky volnočasových aktivit, které jsou realizovány jak ve školách, tak i v mimoškolní oblasti
- programy aktivního sociálního učení, které využívají skupinových forem práce a vycházející z předpokladu, že většina výchovných problémů a intrapsychických konfliktů je interpersonální povahy a souvisí zejména s kvalitou mezilidských vztahů.³¹

Cílem výchovně vzdělávacího působení v oblasti prevence zneužívání návykových látek je rozvíjet u žáka:

- asertivní chování
- přiměřenou sebedůvěru
- kladné životní postoje
- osvojení si zdravého životního stylu
- zodpovědné a samostatné rozhodování
- schopnost týmové práce
- duševní odolnost vůči stresu
- umění odmítání popudů, které vedou k negativizmu a sebepoškození

Cílovou skupinou preventivních programů jsou velmi často všichni žáci školy. Některé školy zaměřují svoje preventivní aktivity na skupiny rizikových žáků. Odpovědnost za minimální preventivní program nese ředitel školy, který současně vytváří podmínky pro jeho realizaci a pro realizaci navazujících preventivních aktivit ve škole. Zajišťuje vybavení školy odbornými a metodickými materiály pro realizaci tohoto programu. Pověřuje vhodného pracovníka školy funkcí školního metodika prevence.

Školní metodik prevence koordinuje ve spolupráci s oblastním metodikem prevence přípravu minimálního preventivního programu, podílí se na jeho realizaci a vyhodnocuje jeho účinnost. Odborně a metodicky pomáhá učitelům při zavádění etické a právní výchovy do výuky, podporuje výchovu ke zdravému životnímu stylu. Poskytuje učitelům odborné informace z oblasti prevence, doporučuje vhodné aktivity

---

³¹ Evaluace a diagnostika preventivních programů. Praha: MŠMT, 2002

pořádané jinými odbornými zařízeními. Navrhuje odborné a metodické materiály a pomůcky pro realizaci minimálního preventivního programu. Ve spolupráci s ostatními pracovníky školy sleduje rizika vzniku a projevy sociálně patologických jevů.

Spolupracuje s oblastním metodikem preventivních aktivit a s dalšími institucemi zajišťujícími ochranu mládeže. Zajišťuje informovanost rodičů.

Při tvorbě minimálních preventivních programů škol je nutné dodržovat následující zásady:

1. Začleňovat do vzdělávacího programu problematiku etické a právní výchovy a otázky zdravého životního stylu:

- využívat efektivní metody (peer programy, aktivní sociální učení)
- využívat vhodné formy propagace zdravého životního stylu

2. Vytvářet podmínky k naplňování zásad zdravého životního stylu a minimalizovat vlivy, které by mohly zdraví žáků ohrozit:

- upravit školní řád, organizační řád a veškerou činnost školy tak, aby bylo chráněno zdraví žáků
- sledovat a respektovat vývojové a individuální potřeby žáků;
- zvýšenou pozornost a péči věnovat žákům handicapovaným, žákům se zdravotními a
- sociálními riziky
- optimalizovat vztahy mezi žáky a učiteli
- zajišťovat volnočasové aktivity žáků

3. Spolupracovat s rodiči:

- vytvářet atmosféru vzájemné důvěry mezi rodiči a pracovníky školy
- spolupracovat s rodiči při řešení konkrétních problémů
- informovat rodiče o činnostech školy
- poskytnout či zprostředkovat rodičům poradenské služby

4. V případě nutnosti důsledně uplatňovat přiměřená represivní opatření:

- aktivně spolupracovat s oddělením sociální prevence, s oddělením péče o dítě, kurátory pro mládež, policií

- potírat kuřáctví, užívání alkoholu a dalších návykových látek (zakotvit ve školním řádu)

Součástí prevence uskutečňované v rámci školy je aktivní zapojení předem připravených vrstevníků prostřednictvím tzv. PEER PROGRAMŮ. Peer programy jsou uplatňovány v oblasti primární prevence a jejich cílem je především orientace na oblast zdravého životního stylu.

Peer – nemá český ekvivalent. Význam anglického slova odpovídá přibližně českému slovu vrstevník, avšak v širším slova smyslu. Je to osoba, která je cílové skupině blízká věkem, sociálním postavením, svou životní orientací a svými zájmy. Je schopna významně ovlivňovat názory a postoje členů této skupiny. Principem peer programu je pozitivní ovlivňování názorů a postojů mladých lidí mladými vyškolenými lidmi bez přímého vstupu či zásahu dospělých. Jestliže se cílová populace s nositeli preventivního programu ztotožní, poměrně snadno pak získané vědomosti a nabyté postoje uplatní v praxi. Vhodní kandidáti jsou vybírání z řad žáků. Tito žáci nesmí kouřit, pít alkohol a užívat jiné návykové látky. Jejich školní prospěch by měl odpovídat průměru školy či třídy.³²

Prevence musí být nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Důležité je formování postojů a vytváření pozitivního sociálního prostředí a vazeb. Komunikační dovednosti, schopnost vytvářet přátelské vazby, asertivní dovednosti, zlepšení sebeovládání, nenásilné zvládnutí konfliktů, zvládnutí úzkosti a stresu, jsou základní atributy zdravého životního stylu. Prevence orientovaná do oblasti zdravého životního stylu je východiskem i cílem.³³

---

³² NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Prevence problémů působených návykovými látkami na školách*. Praha: Besip.

³³ Závislosti a my: Odborný časopis pro sociálně patologické jevy – únor 2001.

2.3.2 Prevence zneužívání návykových látek v rodině

Všichni rodiče se zabývají myšlenkou, jak se jejich dítě zachová, až bude jednou konfrontováno s možností užít psychoaktivní látku, zejména alkohol. Odborníci ve věcech prevence závislostí doporučují nechat dospívajícího, aby získal zkušenost. Většina mladých začíná konzumovat nepravdělně a pak zažije svou první „opičku“. Až do této chvíle na tom není nic znepokojivého. Jen malá menšina mladých nezůstane jen u toho, ale vyvine si sklon k nadměrné konzumaci alkoholu. Pokud si rodiče všimnou u ³⁴svého dítěte takovéto náchylnosti, měli by být pozorní a za každou cenu se vyhnout přehlížení neúměrného pití. Tím je myšleno, že si se svým potomkem promluví a proberou s ním rizika, jimž se mladý vystavuje a jejichž následky, opakované opíjení, bude s největší pravděpodobností zpočátku podceňovat.

Nadměrné pití u mladého člověka neznamena, že se u něj automaticky rozvine alkoholismus, ale vždycky vypovídá o nějakém problému, který by měl být zkoumán z psychologického hlediska. Domluva s dospívajícím nebývá vždy snadná. Proto je potřeba bez váhání se opřít o další osoby z jeho okolí, které se těší jeho důvěře, může to být například lékař nebo učitel. V některých školách existuje mediační služba, která může rozhovor s dospívajícím rovněž usnadnit.

Úloha rodičů spočívá v tom, že budou bránit vážně nestřídmost v pití svého dítěte a převezmou odpovědnost v tom smyslu, že budou hledat řešení, aby se to, co je prozatím na úrovni experimentování, nestalo zvykem a posléze závislostí.

Pokud dospívající zautomatizuje svůj návyk pití, hrozí mu, že bude v dospělosti zranitelnější. Přemíra pití v době růstu totiž může oslabit celý proces utváření jeho osobnosti a může mít také neblahé důsledky na studium mladého člověka nebo jeho výstup do pracovního procesu. Také může zbrzdit jeho sociální vztahy s druhými.

V nejzávažnějších případech se ukazuje, že pokud je dospívající už v tomto období skutečně závislý na alkoholu, nezbyvá než se obrátit na specializovanou odbornou pomoc. Dodejme však, že je velmi obtížné zakročit k léčbě v případě, kdy mladý nemá motivaci se léčit a své chování banalizuje. (Ühlinger, Tschui, 2009, 46,47 s.)

---

³⁴ ÜHLINGER, C., TSCHUI, M. *Když někdo blízký pije*. Praha: Portál 2009. 46,47 s. ISBN 978-807367-610-0

3. EMPIRICKÁ ČÁST

V teoretické části jsem se zabývala především konzumací alkoholu u mladistvých v České republice. V první kapitole (Zneužívání návykových látek), jsem se snažila zdůraznit, že pití alkoholických nápojů je velmi vážným společenským problémem. Česká společnost si neuvědomuje jakých rizik jsou děti a mladiství vystaveni. Společnost je k alkoholové náruživosti velmi tolerantní.

Celkově nelze přehlédnout, že to, co je ohrožující, není samo pití alkoholu, ale jeho situační nevhodnost (týká se především dětí a mladistvých) a nezdrženlivost při jeho konzumaci.

V rámci své diplomové práce jsem realizovala výzkum, jehož výsledky prezentuji zde v empirické části práce. Výzkum byl zaměřen na některé aspekty týkající se konzumace alkoholických nápojů u mladistvých a některých dalších otázek.

3.1 Výzkumný soubor

Jako výzkumný soubor byli zvoleni žáci základních škol a žáci středních škol. Žáci byli voleni ze tří základních škol, a to dvě základní školy přímo z města Rakovníka (2. Základní škola a 3. Základní škola) a jedna základní škola z vesnice Lubná. Žáci středních škol byli z Masarykovi obchodní akademie Rakovník (konkrétně 2. a 3. ročník) a Integrované střední školy v Rakovníku (konkrétně 2. a 3. ročník).

Celkový počet respondentů byl 91 žáků ZŠ, SŠ (celkem 54 dívek a 37 chlapců). Z čehož 70 respondentů bylo ze základních škol, 22 respondentů ze středních škol.

3.2 Cíl empirické části

Ve výzkumu jsem konkrétně sledovala tyto hypotézy:

- Dívky a chlapci (ZŠ,SŠ) mají pozitivní pohled na užívání alkoholu
- Dívky a chlapci (ZŠ,SŠ) užívají běžně (opakovaně) alkoholické nápoje.

- Dívčákám a chlapcům (ZŠ,SŠ) chybí dostatečné informace o účincích a škodlivosti alkoholu
- Na konzumaci alkoholu dívek a chlapců mají vliv vrstevníci

3.3 Metodický postup

Hlavní výzkumnou metodou byl dotazník. Autorkou dotazníku je vedoucí práce. Dotazník obsahuje 14 otázek, z toho 10 otázek s uzavřenou odpovědí a 3 otázky s možností polootevřené odpovědi a 1 otázka s otevřenou odpovědí.

Dotazník byl vyplňován anonymně, zadáván byl v měsíci lednu 2012. V plném znění je dotazník uveden níže.

Dotazníky byly předloženy na základních školách vyučujícími v rámci vyučovacích hodin. U žáků střední školy byl též předložen v rámci vyučování.

Vyplňování dotazníku nebylo časově omezeno.

Získané výsledky byly uspořádány do kontingenčních tabulek a grafů. Jsou vyjádřeny pomocí absolutních a relativních četností, dále zpracování dat v MS Office Excel 1997.

3.4 Výsledky výzkumu

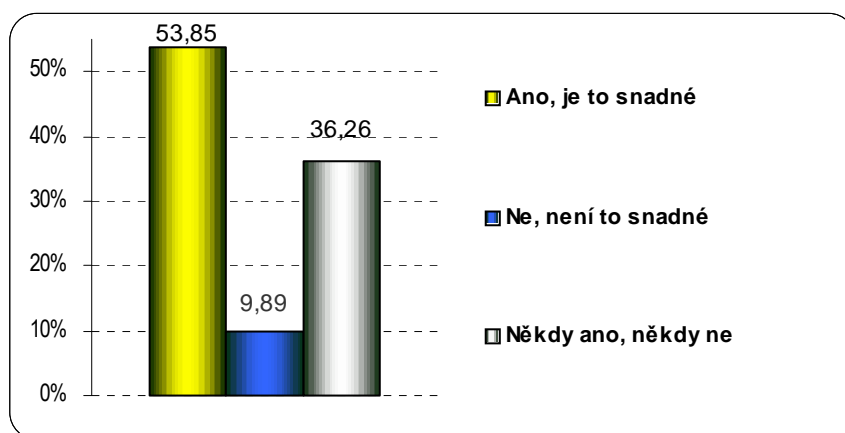
Získané výsledky a interpretace dat je dána do jednotlivých podkapitol, v každé kapitole jsou uvedeny výsledky z jedné nebo více otázek, které se k zjišťované skutečnosti vztahují.

3.4.1 Názory mladistvých na dostupnost alkoholických nápojů

Tabulka č. 1: Názory na dostupnost alkoholu (respondenti celkem)

Myslíš si, že je v ČR pro člověka, kterému ještě nebylo 18 let, snadné koupit si nějaký alkoholický nápoj nebo si ho obstarat jiným způsobem?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Ano, je to snadné	49	53,85
Ne, není to snadné	9	9,89
Někdy ano, někdy ne	33	36,26

Graf č. 1: Názory na dostupnost alkoholu

Z uvedených výsledků je patrné, že nejvíce respondenti uvedli variantu, ano, je snadné v ČR pro člověka, kterému ještě nebylo 18 let, snadné koupit si nějaký alkoholický nápoj nebo si ho obstarat jiným způsobem. Tento názor zastává 54% dotazovaných žáků. 36% žáků zaškrtnulo odpověď někdy ano, někdy ne. Volbu ne, není to snadné, zvolilo 10% respondentů.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 2: Názory na dostupnost alkoholu (respondenti **-dívkky**)

Myslíš si, že je v ČR pro člověka, kterému ještě nebylo 18 let, snadné koupit si nějaký alkoholický nápoj nebo si ho obstarat jiným způsobem?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ano, je to snadné	32	59,26
Ne, není to snadné	2	13,33
Někdy ano, někdy ne	20	51,28

Výsledky u dívek ukázaly, že pro 59% je snadné obstarat si alkoholický nápoj. Někdy ano, někdy ne 51% dívek. Názor, že není to snadné obstarat si v ČR alkoholický nápoj pokud je člověk mladší 18 let, zastává jen 13% respondentů – dívek.

U dívek vidíme z výsledků, že veliké procento vybíralo odpověď ano, (je to snadné) a jen pouhých 13% volilo ne, (není to snadné).

Tabulka č. 3: Názory na dostupnost alkoholu (respondenti **-chlappci**)

Myslíš si, že je v ČR pro člověka, kterému ještě nebylo 18 let, snadné koupit si nějaký alkoholický nápoj nebo si ho obstarat jiným způsobem?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ano, je to snadné.	17	45,95
Ne, není to snadné.	7	18,92
Někdy ano, někdy ne.	13	35,14

Výsledky u chlapců jsou velmi srovnatelné s ženami. 46% odpovědělo ano, je to snadné. Někdy ano, někdy ne 35%. 19% chlapců zastává názor ne, není to snadné.

Můžeme tedy říci, že celkově 90% respondentů se přiklání k odpovědi, že je snadné nebo spíše snadné obstarat si alkoholický nápoj i pro člověka, kterému ještě

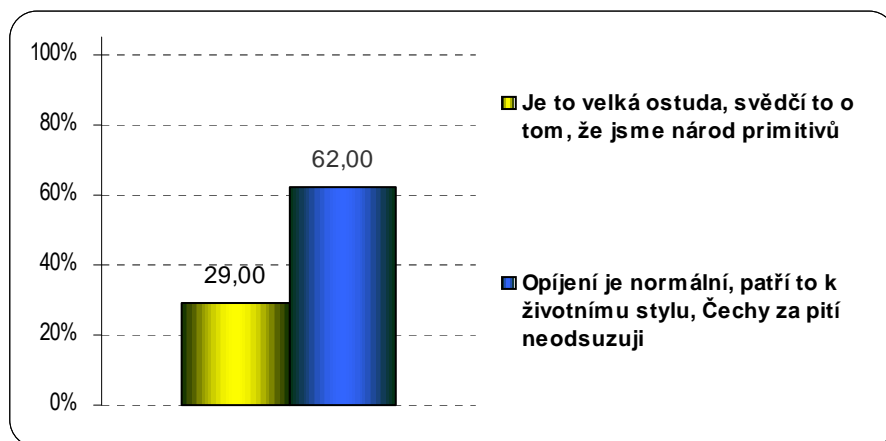
nebylo 18 let. Pouze 10% dotazovaných uvádí, že ne, není to snadné. Z mého hlediska skutečnost, že pro pouhých 10% respondentů není snadné obstarat si alkoholický nápoj, hodnotím jako varovný výsledek.

3.4.2 Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti

Tabulka č. 4: Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti (respondenti celkem)

Češi patří k národům, které hodně pijí alkoholické nápoje. Co si o této skutečnosti myslíte?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Je to velká ostuda, svědčí to o tom, že jsme národ primitivů.	29	31,87
Popíjení je normální, patří to k životnímu stylu, Čechy za pití neodsuzují.	62	68,13

Graf č. 2: Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti

O skutečnosti, že Češi patří k národům, které hodně pijí alkoholické nápoje, si 32% respondentů myslelo, že je to velká ostuda, že to svědčí o tom, že jsme národ primitivů. 68% dotazovaných žáků odpovědělo, že popíjení je normální, patří to k životnímu stylu, Čechy za to neodsuzují.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 5: Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti (respondenti -**dívky**)

Češi patří k národům, které hodně pijí alkoholické nápoje. Co si o této skutečnosti myslíte?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Je to velká ostuda, svědčí to o tom, že jsme národ primitivů.	15	27,78
Popíjení je normální, patří to k životnímu stylu, Čechy za pití neodsuzují.	39	72,22

U dívek je patrné, že velká část volila odpověď, že popíjení je normální, patří to k životnímu stylu. Tento názor prezentovalo 39 dotazovaných tedy 72% dívek. Jen 15 dívek (28%) volilo odpověď, že je to velká ostuda, svědčí to o tom, že jsme národ primitivů.

Tabulka č. 6: Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti (respondenti -**chlapci**)

Češi patří k národům, které hodně pijí alkoholické nápoje. Co si o této skutečnosti myslíte?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Je to velká ostuda, svědčí to o tom, že jsme národ primitivů.	14	37,84
Popíjení je normální, patří to k životnímu stylu, Čechy za pití neodsuzují.	23	62,16

Chlapci opět volili odpovědi jako dívky. Pro 62% chlapců je popíjení normální, patří to k životnímu stylu. 38% chlapců zvolilo, že je to velká ostuda.

Z celkové tabulky vidíme, že děti a mládež považují popíjení alkoholu za normální. Výsledek je velmi nepříznivý. Příčinou těchto názorů může být špatná informovanost dětí a mladistvých v oblasti alkoholismu.

3.4.3 Zkušenosti s prvním ochutnáním alkoholických nápojů

Tabulka č. 7: První ochutnání alkoholu (respondenti **celkem**)

V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkoholický nápoj?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Do 5 let	16	17,59
Od 6 do 10 let	52	57,14
Od 11 do 13 let	15	16,49
Od 14 do 16 let	7	7,7

Při vyhodnocování jsem rozdělila respondenty do skupin. Již do 5 let věku ochutnalo alkoholický nápoj 16 respondentů tedy 18%. Ve věku od 6 do 10 let ochutnalo alkoholický nápoj 52 dotazovaných což je 57%. Ve věku od 11 do 13 let 15 poprvé ochutnalo alkoholický nápoj respondentů (16%). Poslední skupina je tvořena mladistvými od 14 do 16 let. V tomto věkovém období poprvé ochutnalo alkoholický nápoj již jen 7 respondentů (8%). 1 respondent neví, kdy poprvé ochutnal alkoholický nápoj. Nejvíce žáků a mladistvých poprvé ochutnalo alkoholický nápoj již před desátým rokem života.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 8: První ochutnání alkoholu (respondenti **dívky, chlapci**)

V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkoholický nápoj?	Počet odpovědí dívky	odpovědí z celku %	Počet odpovědí chlapci	odpovědí z celku %
Do 5 let	9	16,66	7	18,92
Od 6 do 10 let	28	51,86	24	64,86
Od 11 do 13 let	10	18,52	5	13,52
Od 14 do 16 let	6	11,11	1	2,70
Neví	1	1,85	0	0

Z výše uvedené tabulky je patrné, že mezi chlapci a dívkami nejsou výrazné rozdíly. Jak chlapci, tak dívky nejčastěji poprvé přicházejí do kontaktu s alkoholickým nápojem již ve věku mezi 6. a 10. rokem života - 28 dívek (52%) a 24 chlapců (65%). Výsledek je alarmující, jelikož v takto útlém věku se vyjádřilo k prvnímu ochutnání alkoholu přes polovinu dotazovaných. Věk do 5 let je také pro mne velmi překvapující zjištění a to jak u dívek, tak u chlapců. U dívek je však přeci jen patrný o něco pozdější první kontakt s alkoholickým nápojem. Nejlépe je to vidět ve věkové kategorii 14 a 16 let. U dívek je tato věková kategorie početně více zastoupena (11% dívek, 3% chlapců).

Celkově lze říci, že chlapci ochutnali první alkohol v nižším věku než dívky. Jedna dívka se vyjádřila, že si nepamatuje, kdy poprvé ochutnala alkoholický nápoj.

Tabulka č. 9: První ochutnání alkoholu (respondenti **celkem**, **podrobná tabulka**)

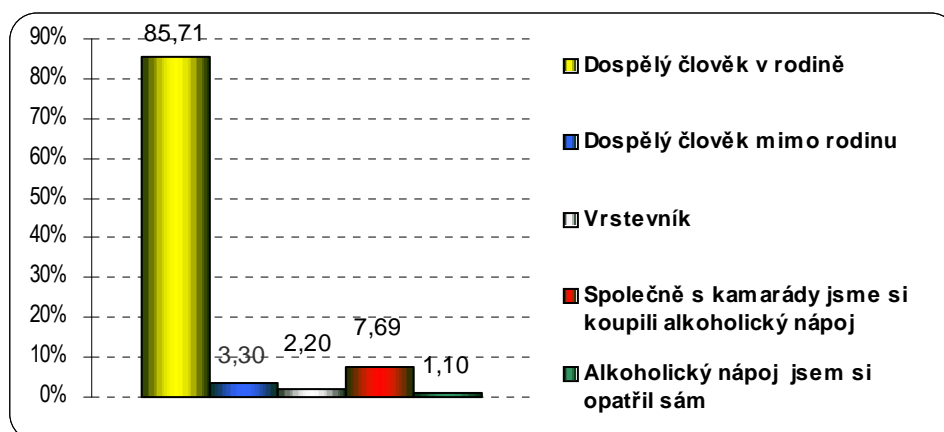
V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkoholický nápoj?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
3 letech	3	3,30
4	3	3,30
5	10	10,99
6	11	12,09
7	7	7,69
8	15	16,48
9	9	9,89
10	10	10,99
11	4	4,40
12	3	3,30
13	8	8,79
14	1	1,10
15	4	4,40
16	2	2,20
neví	1	1,10

Tabulka č. 10: Zdroje alkoholických nápojů (respondenti **celkem**)

Kdo vám poprvé nabídl alkoholický nápoj?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Dospělý člověk v rodině	78	85,71
Dospělý člověk mimo rodinu	3	3,30
Vrstevník	2	2,20
Společně s kamarády jsme si koupili alkoholický nápoj	7	7,69
Alkoholický nápoj jsem si opatřil sám	1	1,10

Graf č. 3: Zdroje alkoholických nápojů

Z celkového počtu 91 dotazovaných respondentů na otázku kdo vám poprvé nabídl alkoholický nápoj odpovědělo 86%, že dospělý člověk v rodině. Pouze ve 4% případech poprvé alkoholický nápoj nabídl dospělý člověk mimo rodinu a ve 2% případech to byl vrstevník. Společně s kamarády si koupilo alkoholický nápoj 8% respondentů a pouze jeden respondent si alkoholický nápoj opatřil sám.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 11: Zdroje alkoholických nápojů respondenti – **dívky**)

Kdo vám poprvé nabídl alkoholický nápoj?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Dospělý člověk v rodině	45	83,33
Dospělý člověk mimo rodinu	3	5,56
Vrstevník	0	0
Společně s kamarády jsme si koupili alkoholický nápoj	6	11,11
Alkoholický nápoj jsem si opatřil sám	0	0

U dívek v 83% případů jim alkoholický nápoj nabídl dospělý člověk z rodiny. Dalších 11% dívek přiznalo, že si společně s kamarády koupili alkoholický nápoj. 6% dívek jim alkoholický nápoj nabídl dospělý člověk mimo rodinu. Žádné dívky poprvé alkoholický nápoj nenabídl vrstevník ani si nápoj neopatřila sama.

Tabulka č. 12: Zdroje alkoholických nápojů (respondenti – **chlapci**)

Kdo vám poprvé nabídl alkoholický nápoj?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Dospělý člověk v rodině	33	89,19
Dospělý člověk mimo rodinu	0	0
Vrstevník	2	5,41
Společně s kamarády jsme si koupili alkoholický nápoj	1	2,70
Alkoholický nápoj jsem si opatřil sám	1	2,70

U chlapců je stejně zarážející, že naprosté většině chlapců jim poprvé alkoholický nápoj nabídl dospělý člověk v rodině. Takto odpovědělo 89% chlapců. Dvěma chlapcům byl alkoholický nápoj nabídnut vrstevníkem (5%). Společně s kamarády si opatřil poprvé alkoholický nápoj 1 chlapec (3%) a sám si opatřil alkoholický nápoj také 1 chlapec (3%). Žádný chlapec neměl zkušenosti s ochutnáním alkoholu, který by mu nabídl dospělý člověk mimo rodinu.

Celkové shrnutí čtvrté otázky je velmi smutné, překvapuje mne, že první kontakt s alkoholem umožňuje dítěti a mladistvým dospělý člověk v rodině. Myslím si, že konkrétně to jsou přímo rodiče, sourozenci, prarodiče. Přitom věk dítěte je velmi nízký na konzumaci alkoholických nápojů. Jak jsem již uvedla v teoretické části, s popíjením alkoholických nápojů již v mladém věku je spojeno velké riziko zdravotních a psychických problémů.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 13: Opakované pití alkoholických nápojů (respondenti **dívky, chlapci**)

Od kolika let opakovaně a běžně pijete alkoholický nápoj?	Počet odpovědí dívky	odpovědí z celku %	Počet odpovědí chlapci	odpovědí z celku %
Od 8 let	1	1,85	1	2,70
Od 9 let	0	0	2	5,41
Od 10 let	0	0	2	5,41
Od 11 let	0	0	4	10,81
Od 12 let	3	5,56	2	5,41
Od 13 let	2	3,70	0	0
Od 14 let	7	12,96	6	16,22
Od 15 let	9	16,67	3	8,11

Od 16 let	3	5,56	2	5,41
Od 17 let	3	5,56	0	0
Nepiji opakovaně	26	48,15	15	40,54

V tabulce máme možnost vidět rozdíly mezi dívkami a chlapci v otázce opakovaného a běžného pití alkoholických nápojů. I když jsou mezi dívkami a chlapci mírné rozdíly, lze říci, že s nástupem puberty (tj. přibližně od 14 let věku) přibývá mezi chlapci i dívkami počet jedinců, kteří pijí alkoholické nápoje již opakovaně.

Největší procento dívek u nichž dochází k opakovanému pití alkoholických nápojů bylo zaznamenáno ve věku od 15 let (17%). U chlapců je to o rok níže tedy věk od 14 let (16%). Opakovaně nepije 48% dívek a 40% chlapců.

Tabulka č.14: Opakované pití alkoholických nápojů (respondenti **celkem**, **podrobná tabulka**)

Od kolika let opakovaně a běžně pijete alkoholický nápoj?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Od 8	2	2,20
Od 9	2	2,20
Od 10	2	2,20
Od 11	4	4,40
Od 12	5	5,49
Od 13	2	2,20
Od 14	13	14,29
Od 15	12	13,19
Od 16	5	5,49
Od 17	3	3,30
Nepije opakovaně	41	45,5

Můžeme konstatovat, že jako zlomový věk je od 14 do 15 let, kdy již relativně vysoké procento respondentů uvedlo, že alkohol opakovaně a běžně popíjí. Většina

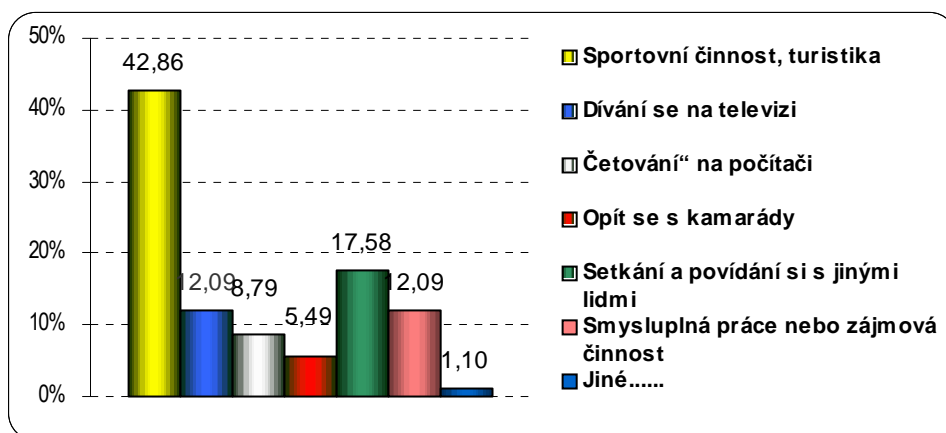
respondentů převážně ze základních škol uvedla, že opakovaně a běžně nepije alkoholické nápoje.

3.4.4 Motivace k pití alkoholických nápojů

Tabulka č. 15: Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let. (respondenti **celkem**)

Co považujete za nejlepší způsob relaxace, odpočinku pro mladého člověka, kterému je více než 15 let?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Sportovní činnost, turistika	39	42,86
Dívání se na televizi	11	12,09
„Četování“ na počítači	8	8,79
Opít se s kamarády	5	5,49
Setkání a povídání si s jinými lidmi	16	17,58
Smysluplná práce nebo zájmová činnost	11	12,09
Jiné	1	1,10

Graf č. 4: Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let

Z uvedených výsledků, co považujete za nejlepší způsob relaxace, odpočinku pro mladého člověka, kterému je více než 15 let, volilo nejvíce respondentů možnost sportovní činnost, turistiku (43%). Jako další činnost volili respondenti setkání a povídání si s jinými lidmi (18%). Na stejné úrovni je dívání se na televizi a smysluplná práce nebo zájmová činnost, kterou volilo 12% respondentů. 9% respondentů odpovědělo „četování“ na počítači. 5% respondentů zvolilo odpověď opít se s kamarády a 1% volilo možnost jiné a jako činnost uvedl spánek. I když odpověď „opít se s kamarády“ volilo jen 5% žáků, přesto je smutné zjištění, že někteří dospívající považují opíjení se za formu relaxace.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 16: Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let. (respondenti - **dívky**)

Co považujete za nejlepší způsob relaxace, odpočinku pro mladého člověka, kterému je více než 15 let?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Sportovní činnost, turistika	20	37,04
Dívání se na televizi	7	12,96
„Četování“ na počítači	7	12,96
Opít se s kamarády	2	3,70
Setkání a povídání si s jinými lidmi	10	18,52
Smysluplná práce nebo zájmová činnost	8	14,81
Jiné	0	0

Největší procento dívek (37%) zvolilo jako odpověď, sportovní činnost, turistika. Tuto odpověď určitě volily žákyně ze základní školy. Druhým nejvyšším procentem (19%) odpověděli, setkání a povídání si s jinými lidmi. Myslím si, že odpověď se týkala především dívek, které nastupují nebo již jsou na střední škole. V odpovědích se objevily i 4% dívek, které považují za relaxaci jít se opít s kamarády.

Velmi překvapující pro mne bylo zjištění, že 7 dívek (4%) zvolilo odpověď „četování“ na počítači. Smysluplnou práci nebo zájmovou činnost hodnotilo 8 dívek (15%).

Tabulka č. 17: Názory na vhodný způsob působ relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let. (respondenti - **chlapci**)

Co považujete za nejlepší způsob relaxace, odpočinku pro mladého člověka, kterému je více než 15 let?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Sportovní činnost, turistika	19	51,35
Dívání se na televizi	4	10,81
„Četování“ na počítači	1	2,70
Opít se s kamarády	3	8,11
Setkání a povídání si s jinými lidmi	6	16,22
Smysluplná práce nebo zájmová činnost	3	8,11
Jiné	1	2,70

Chlapci (51%) volili stejně jako dívky nejvíce odpověď sportovní činnost a turistika. Smysluplnou práci a zájmovou činnost, zvolilo 8% respondentů. Za nejlepší způsob relaxace považuje 11% chlapců dívání se na televizi a 3% chlapců volili odpověď „četování“ na počítači. Setkání a povídání si s jinými lidmi uvedlo 16% chlapců. Oproti dívkám u chlapců stoupl výsledek v odpovědi opíjení se s přáteli, (8%). Jako možnost jiné zvolil jeden respondent a jako činnost uvedl spánek.

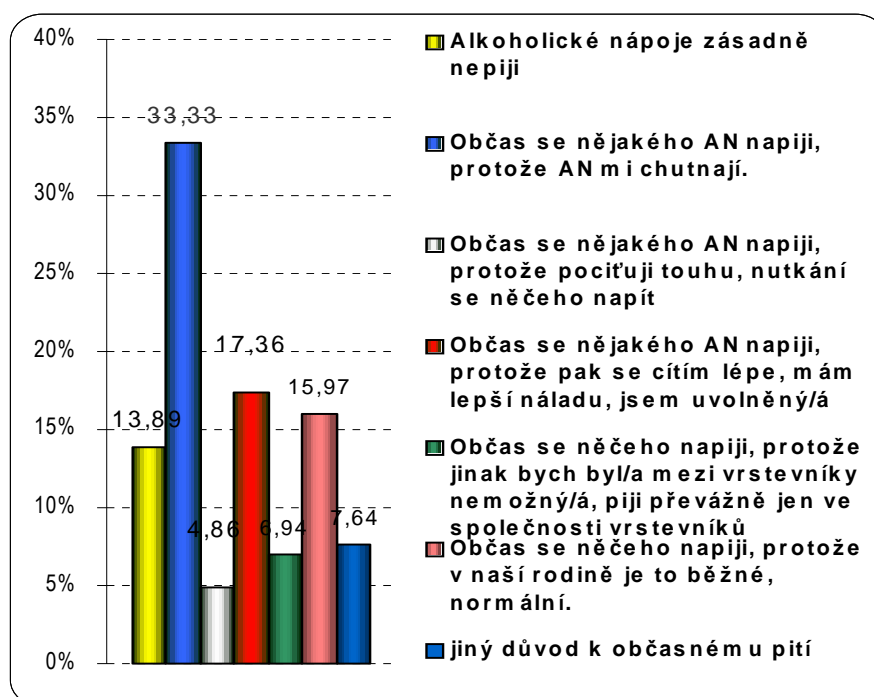
Jak chlapci tak dívky, volili nejvíce odpověď sportovní činnost a turistika. Dále se shodují v možnosti setkání a povídání si s jinými lidmi. Velký rozdíl můžeme zaznamenat ve volbě smysluplná práce nebo zájmová činnost, kdy dívky mají větší procenta ve volbě než chlapci. Možnost opít se s kamarády volili více chlapci než dívky. Neparné rozdíly jsou i v dívání na televizi, kde dívky zvolily sice více tuto možnost, ale výsledky nejsou tak výrazné oproti chlapcům.

Tabulka č. 18: Motivace ke konzumaci alkoholických nápojů
(respondenti **celkem**)

U níže uvedených výroků zaškrtněte ty, které se na vás vztahují. Můžete zaškrtnout i více výroků.	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Alkoholické nápoje zásadně nepiji	20	13,89
Občas se nějakého AN napiji, protože AN mi chutnají	48	33,33
Občas se nějakého AN napiji, protože pociťuji touhu, nutkání se něčeho napít	7	4,86
Občas se nějakého AN napiji, protože pak se cítím lépe, mám lepší náladu, jsem uvolněný/á	25	17,36
Občas se něčeho napiji, protože jinak bych byl/a mezi vrstevníky nemožný/á, piji převážně jen ve společnosti vrstevníků	10	6,94
Občas se něčeho napiji protože v naší rodině je to běžné, normální	23	15,97
Jiný důvod k občasnému pití	11	7,64

Graf č. 5: Motivace ke konzumaci alkoholických nápojů

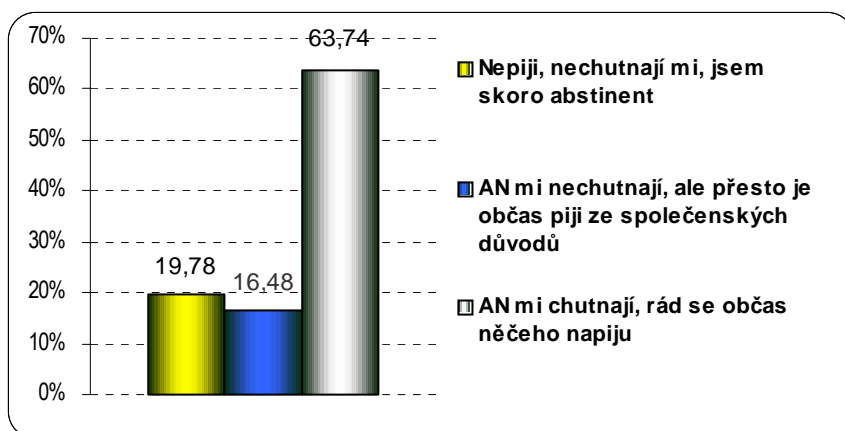
V otázce bylo možné zaškrtnout více výroků. Alkoholické nápoje zásadně nepiji, volilo 20 respondentů, tudíž výsledek je 14%. 33% respondentů zvolilo občas se nějakého AN napiji, protože AN mi chutnají, otázka byla vybrána 48 respondenty. 5% žáků říká, že občas se nějakého AN napijí, protože pocítují touhu, nutkání se něčeho napít, otázku zvolilo 7 respondentů. Občas se nějakého AN napiji, protože pak se cítím lépe, mám lepší náladu, jsem uvolněný/á, otázku vybralo celkem 25 respondentů, výsledek tedy je 17%. 10 respondentů odpovědělo, že občas se něčeho napijí, protože jinak by byli mezi vrstevníky nemožní. 16% žáků tvrdí, že občas se něčeho napijí, protože v jejich rodině je to běžné, normální, otázku volilo celkem 23 respondentů. 8% dotazovaných žáků uvedlo jiný důvod k občasnému pití (oslavy nebo party).

V tabulce vidíme, že nejvíce respondentů zvolilo možnosti, že alkoholické nápoje jim chutnají, po jeho napití se cítí lépe, uvolnění, a že u nich v rodině je normální se něčeho napít nebo mají touhu, nutkání se něčeho napít. Celkově tedy až 72% žáků popíjejí. Zjištění je velmi alarmující. 14% respondentů alkoholické nápoje zásadně nepije. 7% žáků by bylo nemožných před vrstevníky, tak se radši napijí.

Tabulka č. 19: Konzumace alkoholických nápojů (respondentů **celkem**)

Alkoholické nápoje (AN):	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent	18	19,78
AN mi nechutnají, ale přesto je občas piji ze společenských důvodů	15	16,48
AN mi chutnají, rád se občas něčeho napiji	58	63,74

Graf č. 6: Konzumace alkoholických nápojů

Alkoholické nápoje nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent odpovědělo 20% dotazovaných. Na otázku alkoholické nápoje mi nechutnají, ale přesto je občas piji ze společenských důvodů, uvedlo 16% respondentů. 64% alkoholické nápoje chutnají, rádi se něčeho napijí.

Celkově vidíme, že 58 z 91 dotazovaných respondentů odpovědělo, že alkoholické nápoje mi chutnají, rád se občas něčeho napiji.

- **Rozdíl mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 20: Konzumace alkoholických nápojů (respondenti – **dívky**)

Alkoholické nápoje (AN):	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent	12	22,22
AN mi nechutnají, ale přesto je občas piji ze společenských důvodů	8	14,81
AN mi chutnají, rád se občas něčeho napiji	34	62,96

Z 54 dotazovaných dívek, 22% dívek zvolilo odpověď alkoholické nápoje nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent. 15% dívek odpovědělo, že alkoholické nápoje mi nechutnají, ale přesto je občas piji ze společenských důvodů. 63% dívek uvedlo, že alkoholické nápoje mi chutnají, ráda se občas něčeho napiji.

Tabulka č. 21: Konzumace alkoholických nápojů (respondenti –**chlapci**)

Alkoholické nápoje (AN):	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent	6	16,22
AN mi nechutnají, ale přesto je občas piji ze společenských důvodů	7	18,92
AN mi chutnají, rád se občas něčeho napiji	24	64,86

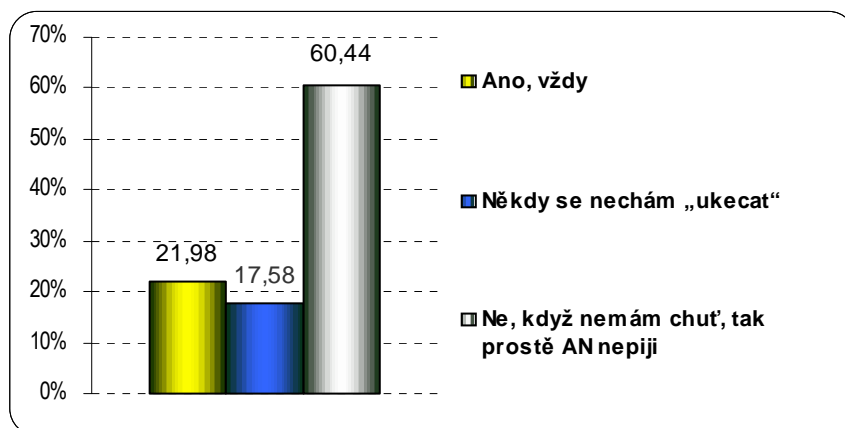
U dívek je patrné, že alkoholické nápoje pijí o něco méně než chlapci. 16% chlapců nepije AN, nechutnají jim. 19% žáků uvedlo, že alkoholické nápoje jim nechutnají, ale přesto je občas napijí ze společenských důvodů. Nejvíce respondentů (65%) odpovědělo, že alkoholické nápoje jim chutnají, rádi se něčeho napijí.

Výsledek je nepříznivý jelikož jak u dívek tak u chlapců vidíme z tabulek, že 64% alkoholické nápoje chutnají a rádi se něčeho napijí. Výsledek může svědčit o nesprávné nebo slabé informovanosti o alkoholismu, ze strany rodičů, základních i středních škol.

Tabulka č. 22: Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů
(respondenti celkem)

Pokud jdeš s kamarády do hospody, restaurace a všichni si objednají alkoholický nápoj, objednáš si ho taky, i když na něj nemáš chuť?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Ano, vždy	20	21,98
Někdy se nechám „ukecat“	16	17,58
Ne, když nemám chuť, tak prostě AN nepiji	55	60,44

Graf č. 7: Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů

Na otázku pokud jdeš s kamarády do hospody, restaurace a všichni si objednají alkoholický nápoj objednáš si ho taky, i když na něj nemáš chuť, 22% respondentů přiznává, že ano, vždy. 18% žáků uvedlo, někdy se nechám „ukecat“. 60% žáků odpovědělo ne, když nemám chuť, tak prostě alkoholické nápoje nepiji.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 23: Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů
(respondenti - **dívky**)

Pokud jdeš s kamarády do hospody, restaurace a všichni si objednájí alkoholický nápoj, objednáš si ho taky, i když na něj nemáš chuť?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ano, vždy	18	33,33
Někdy se nechám „ukecat“	11	20,37
Ne, když nemám chuť, tak prostě AN nepiji	25	46,30

Dívky příznivě volili možnost ne, když nemám chuť, tak prostě AN nepiji (46%). 20% dívek se někdy nechá „ukecat“. 33% dívek si vždy objedná alkoholický nápoj.

Tabulka č. 24: Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů
(respondenti - **chlapci**)

Pokud jdeš s kamarády do hospody, restaurace a všichni si objednájí alkoholický nápoj, objednáš si ho taky, i když na něj nemáš chuť?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ano, vždy	2	5,41
Někdy se nechám „ukecat“	5	13,51
Ne, když nemám chuť, tak prostě AN nepiji	30	81,8

U chlapců je výsledek podobný jako u dívek. 82% chlapců volí ne, když nemám chuť, tak prostě AN nepiji. 5 chlapců (14%) se nechá „ukecat“ a 5% chlapců zvolilo, ano, vždy.

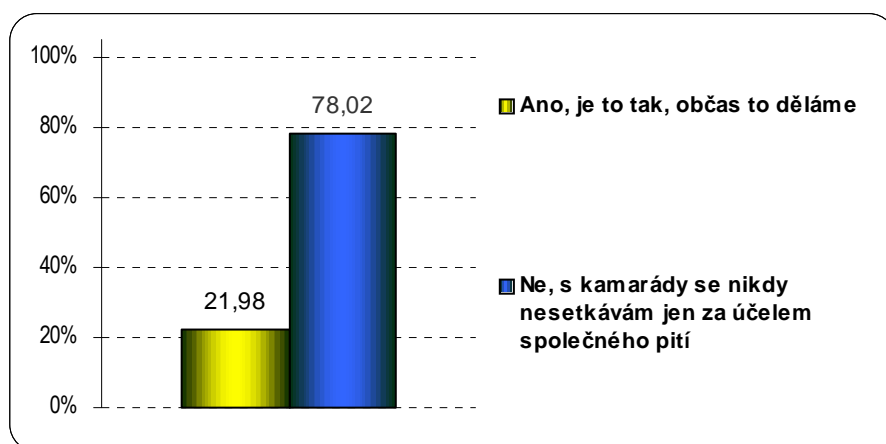
Výsledek hodnotím jako vcelku příznivý. Jak u dívek tak u chlapců je velké procento té volby, že když nemají chuť, tak nepijí. Dívky jsou na tom hůře v té možnosti, že se vždy napijí, když si ostatní objednájí alkoholický nápoj.

3.4.5 Konzumace alkoholických nápojů mezi mladistvými

Tabulka č. 25: Setkání se za účelem společného pití (respondenti **celkem**)

S kamarády se občas sejdeme jen za tím účelem, abychom se společně opili:	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Ano, je to tak, občas to děláme	20	21,98
Ne, s kamarády se nikdy nesetkáváme jen za účelem společného pití	71	78,02

Graf č. 8: Setkání se za účelem společného pití

S kamarády se občas sejdeme jen za tím účelem, abychom se společně opili velká část respondentů (78%) odpověděla ne, s kamarády se nikdy nesetkáváme jen za účelem společného pití. Odpověď, ano, je to tak, občas to děláme zvolilo 22% dotazovaných. Toto zjištění považuji za velmi závažné.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 26: Setkání se za účelem společného pití (respondenti-**dívky**)

S kamarády se občas sejdeme jen za tím účelem, abychom se společně opili:	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ano, je to tak, občas to děláme	11	20,37
Ne, s kamarády se nikdy nesetkáváme jen za účelem společného pití	43	79,63

U dívek vidíme, že 20% zvolilo možnost, ano, je to tak, občas to tak děláme. 80% zvolilo, ne, s kamarády se nikdy nesetkáváme jen za účelem společného pití.

Tabulka č. 27: Setkání se za účelem společného pití (respondenti –**chlapci**)

S kamarády se občas sejdeme jen za tím účelem, abychom se společně opili:	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ano, je to tak, občas to děláme	9	24,32
Ne, s kamarády se nikdy nesetkáváme jen za účelem společného pití	28	75,68

U chlapců je výsledek velmi podobný jako u dívek. 24% žáků volilo, ano, je to tak, občas to tak děláme. 76% respondentů volila možnost, ne, s kamarády se nikdy nesetkáváme jen za účelem společného pití.

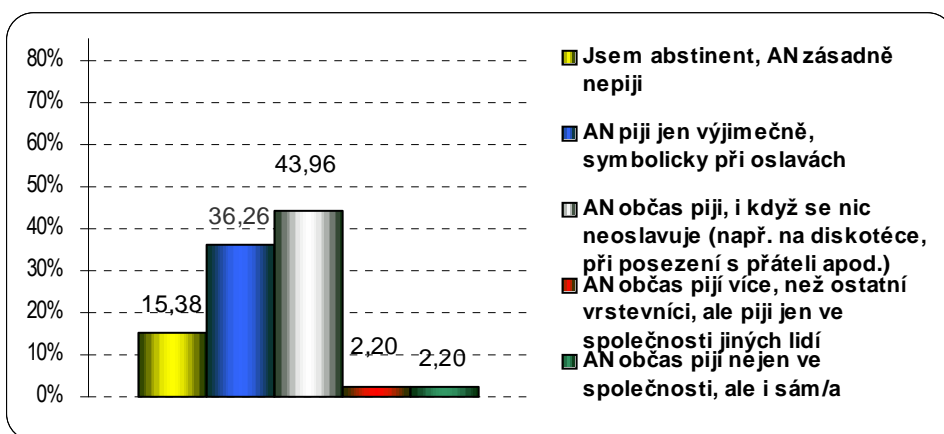

Z tabulek můžeme vidět vcelku příznivé postoje, kdy jak chlápci tak dívky zvolili více možnost, že se neschází s kamarády jen za účelem společného pití.

Tabulka č. 28: Míra konzumace alkoholických nápojů (respondenti celkem)

Pokuste se stanovit míru vaší konzumace AN:	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Jsem abstinents, AN zásadně nepiji	14	15,38
AN piji jen výjimečně, symbolicky při oslavách	33	36,26
AN občas piji, i když se nic neoslavuje (např. na diskotéce, při posezení s přáteli apod.)	40	43,96
AN občas piji více, než ostatní vrstevníci, ale piji jen ve společnosti jiných lidí	2	2,20
AN občas piji nejen ve společnosti, ale i sám/a	2	2,20

Graf č. 9: Míra konzumace alkoholických nápojů

Dalo by se říci, že skoro polovina respondentů na otázku, pokuste se stanovit míru vaší konzumace AN, odpověděla, alkoholické nápoje občas piji, i když se nic neoslavuje (např. na diskotéce, při posezení s přáteli apod.) (44%). 36% dotazovaných odpovědělo, že AN pijí jen výjimečně, symbolicky při oslavách. U 14 dotazovaných

(15%) se zjistilo, že jsou abstinenti, alkoholické nápoje zásadně nepijí. Na odpověď, AN občas piji více než ostatní vrstevníci, ale piji jen ve společnosti jiných lidí, reagovali 2 respondenti (2%). A 2% žáků zvolila odpověď, AN občas piji nejen ve společnosti, ale i sám/a.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 29: Míra konzumace alkoholických nápojů (respondenti -**dívky**)

Pokuste se stanovit míru vaší konzumace AN:	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Jsem abstinent, AN zásadně nepiji	9	16,67
AN piji jen výjimečně, symbolicky při oslavách	17	31,48
AN občas piji, i když se nic neoslavuje (např. na diskotéce, při posezení s přáteli apod.)	27	50,00
AN občas piji více, než ostatní vrstevníci, ale piji jen ve společnosti jiných lidí	1	1,85
AN občas piji nejen ve společnosti, ale i sám/a	0	0

50% dívek tvrdí, že se občas napijí i když se nic neoslavuje například na diskotékách, z toho soudíme, že možnost volili především žákyně středních škol. Tento výsledek je velmi nepříznivý. 31% dívek pije výjimečně při oslavách. 2% dívek pije více než ostatní vrstevníci a 17% dívek jsou abstinence.

Tabulka č. 30: Míra konzumace alkoholických nápojů (respondenti - **chlapci**)

Pokuste se stanovit míru vaší konzumace AN:	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Jsem abstinent, AN zásadně nepiji	5	13,51
AN piji jen výjimečně, symbolicky při oslavách	16	43,24
AN občas piji, i když se nic neoslavuje (např. na diskotéce, při posezení s přáteli apod.)	13	35,14
AN občas piji více, než ostatní vrstevníci, ale piji jen ve společnosti jiných lidí	1	2,70
AN občas piji nejen ve společnosti, ale i sám/a	2	5,41

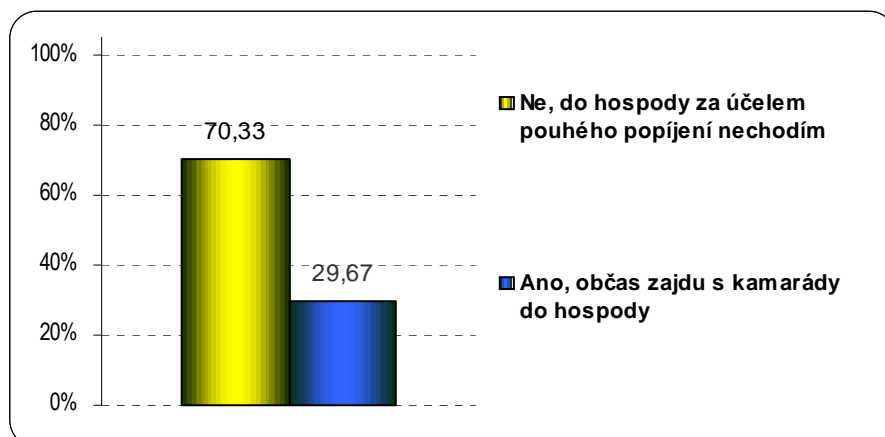
Výsledky chlapců se velmi shodují s výsledky u dívek. 35% respondentů se občas napije i když se nic neoslavuje například na diskotékách, opět soudím, že jde o žáky spíše středních škol. Možnost, AN piji výjimečně, symbolicky při oslavách, je vyšší než u dívek a tu volilo 43% respondentů. 3% dotazovaných pije více než jejich vrstevníci. Za abstinenta se považuje 16% chlapců.

Rozdíl oproti dívkám vidíme v možnosti, AN občas piji nejen ve společnosti, ale i sám, tu volilo 5% chlapců, dívky tuto možnost nezvolili (0%).

Tabulka č. 31: Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích (respondenti **celkem**)

Chodíš s kamarády do hospody, restaurace (např. jen tak na pivo, posedět a popít) ?	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Ne, do hospody za účelem pouhého popíjení nechodím	64	70,33
Ano, občas zajdu s kamarády do hospody	27	29,67

Graf č. 10: Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích

Přímá otázka, jestli respondenti chodí s kamarády do hospody, restaurace (např. jen tak na pivo, posedět, popít, odpovědělo, že 70% dotazovaných do hospody nechodí za účelem pouhého popíjení. 30% žáků uvedlo, že občas zajdou s kamarády do hospody.

- **Rozdíly mezi chlapci a dívkami**

Tabulka č. 32: Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích (respondenti -**dívky**)

Chodíš s kamarády do hospody, restaurace (např. jen tak na pivo, posedět a popít) ?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ne, do hospody za účelem pouhého popíjení nechodím	36	66,67
Ano, občas zajdu s kamarády do hospody	18	33,33

67% dívek do hospody za účelem pouhého popíjení nechodí. 33% dívek zajdou s kamarády do hospody.

Pokud dívky odpovídali ano, občas zajdu s kamarády do hospody, tak jak často? Dívky kolem 12 let odpovídaly – několikrát ročně

14 – 15 let odpovídaly - 1x za měsíc, 1x za dva měsíce

16 – 17 let odpovídaly - 2x za měsíc, občas, každý pátek, 1x týdně, 2x týdně, 3x týdně, 4x týdně

Vidíme, že s přibývajícím věkem dívky navštěvují mnohem častěji hospody a restaurace.

Tabulka č. 33: Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích (respondenti **-chlapci**)

Chodíš s kamarády do hospody, restaurace (např. jen tak na pivo, posedět a popít) ?	Počet odpovědí	odpovědí z celku %
Ne, do hospody za účelem pouhého popíjení nechodím	28	75,68
Ano, občas zajdu s kamarády do hospody	9	24,32

Výsledky u chlapců jsou stejné jako u dívek, kdy 77% nechodí do hospody za účelem pouhého popíjení . 24% respondentů zajde s kamarády do hospody.

Pokud chlapci odpovídali ano, občas zajdu s kamarády do hospody, tak jak často?

Chlapci kolem 12 let odpovídali - 2x za měsíc

14 – 15 let odpovídali - 1x za měsíc

16 – 17 let odpovídali - občas, každý víkend, 2x týdně

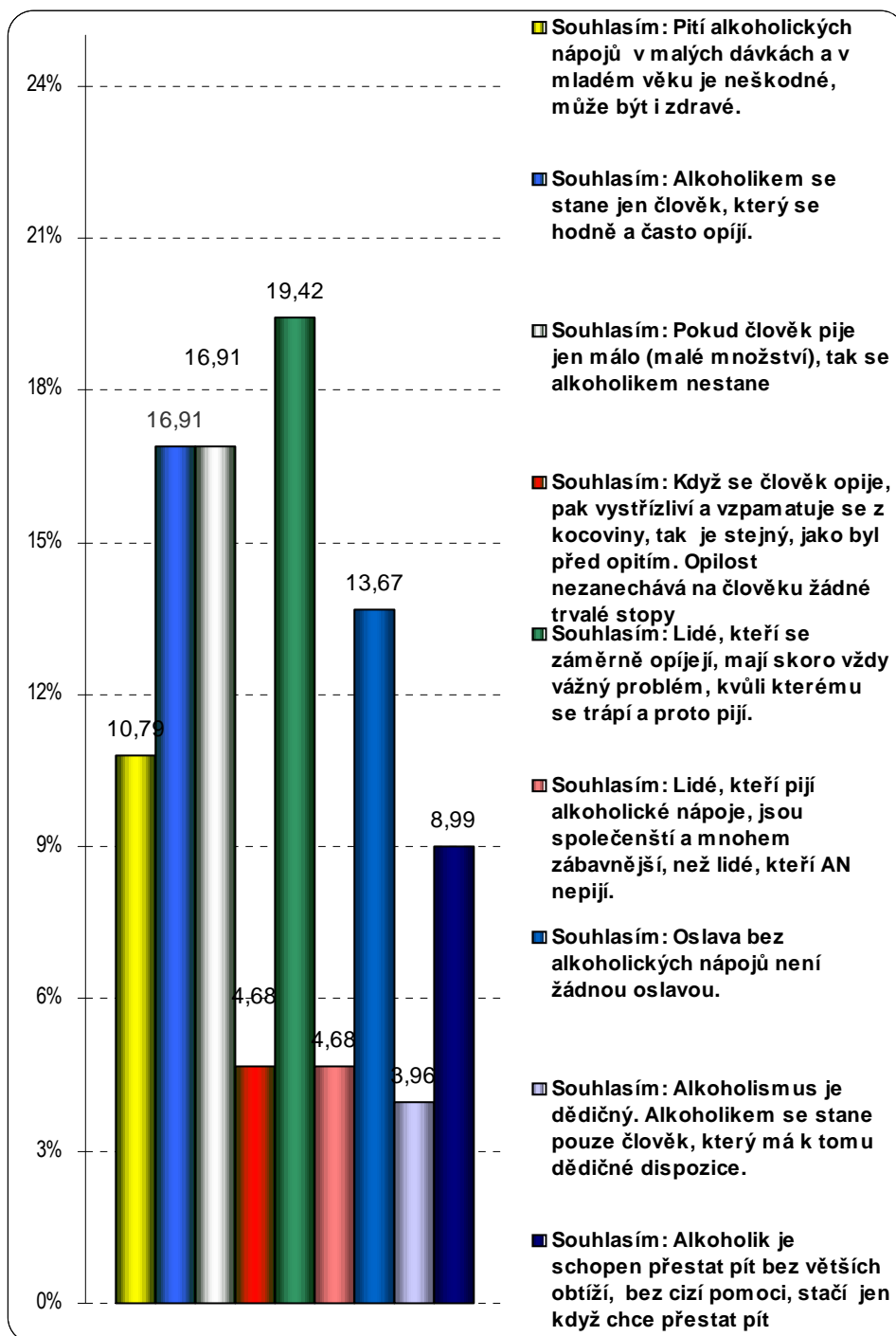
3.4.6 Informovanost dětí a mladistvých o rizikách občasného pití alkoholických nápojů

Tabulka č. 34: Informovanost o alkoholismu

Z níže uvedených výroků zaškrtněte ty, se kterými souhlasíte, považujete za pravdivé:	Počet odpovědí N	odpovědí z celku %
Souhlasím: Pití alkoholických nápojů v malých dávkách a v mladém věku je neškodné, může být i zdravé.	30	10,79
Souhlasím: Alkoholikem se stane jen člověk, který se hodně často opijí.	47	16,91
Souhlasím: Pokud člověk pije jen málo (malé množství), tak se alkoholikem nestane.	47	16,91
Souhlasím: Když se člověk opije, pak vystřízliví a vzpomene se z kocoviny, tak je stejný, jako byl před opitím. Opilost nezanechává na člověku žádné trvalé stopy.	13	4,68
Souhlasím: Lidé, kteří se záměrně opijí, mají skoro vždy vážný problém, kvůli kterému se trápí a proto pijí.	54	19,42
Souhlasím: Lidé, kteří pijí alkoholické nápoje, jsou společenější a mnohem zábavnější, než lidé, kteří AN nepijí.	13	4,68
Souhlasím: Oslava bez alkoholických nápojů není žádnou oslavou.	38	13,67
Souhlasím: Alkoholismus je dědičný. Alkoholikem se stane pouze člověk, který má k tomu dědičné dispozice.	11	3,96
Souhlasím: Alkoholik je schopen přestat pít bez větších obtíží, bez cizí pomoci, stačí jen když chce přestat pít.	25	8,99

Z tabulky jsme se opět přesvědčili, že velká část respondentů není informována o vzniku alkoholismu a účincích alkoholu. Výsledky jsou velmi rizikové a alarmující. Až 30 respondentů se shodla v tom, že popíjení v mladém věku může být i zdravé. Ani jeden respondent neuvedl, že nesouhlasí s ani jednou možností.

Graf č. 11: Informovanost o alkoholismu

Zkuste několika slovy popsat, jak poznáte člověka pod vlivem alkoholu (otázka č. 14)

Fyzické znaky:

- špatná koordinace pohybů
- nevolnost
- zvracení
- zarudlé, skleněné oči
- ospalost
- z úst je mu cítit alkohol

Psychické znaky:

- agresivita
- nesrozumitelná řeč
- často mění nálady (je veselý, upovídaný a najednou zamlklý, sklíčený)
- zpomalená reakce
- nezná práh bolesti

3.5 Závěr k empirické části

Dívky a chlapci (ZŠ,SŠ) mají pozitivní pohled na užívání alkoholu

(vztahuje se k otázce č. 1, 2, 3, 4)

K otázce č. 1: Myslíte si, že je v ČR pro člověka, kterému ještě nebylo 18 let, snadné koupit si nějaký alkoholický nápoj nebo si ho obstarat jiným způsobem?

Výsledek je, že na odpověď ano, je to snadné odpovědělo celkem 54% respondentů. Na stejnou odpověď reagovaly dívky 59%. Dívky i chlapci se shodli v tom, že je snadné si obstarat alkoholický nápoj (46%).

K otázce č. 2: Češi patří k národům, které hodně pijí alkoholické nápoje. Co si o této skutečnosti myslíte?

Analýza ukázala, že odpověď, popíjení je normální, patří to k životnímu stylu, volilo celkem 68% respondentů. Odpovědělo 72% dívek a 62% chlapců.

K otázce č. 3: V kolika letech jste poprvé ochutnal nějaký alkoholický nápoj? 52% dívek poprvé ochutnaly ve věku od 6 do 10 let, u chlapců je věková skupina stejná, poprvé ochutnalo 65% dotazovaných.

K otázce č. 4: Kdo vám poprvé nabídl alkoholický nápoj? 86% žáků uvedlo, že dospělý člověk v rodině.

Když si celkově shrneme všechny otázky, vidíme závěr, že na rakovnickém okrese není pro děti a mládež problém obstarat si alkoholické nápoje. Velmi alarmující je zpráva, že první ochutnávku dostali od dospělého člověka a tak v nízkém věku. Teď je otázka, jestli je dospělý člověk dokázal ponaučit o rizicích alkoholických nápojů..

Dívky a chlapci (ZŠ,SŠ) užívají běžně (opakovaně) alkoholické nápoje

(vztahuje se k otázce č. 5, 7, 8, 10,11)

K otázce č. 5: Od kolika let opakovaně a běžně pijete alkoholické nápoje?

17% dívek pije opakovaně od 15 let. 48% dívek nepije pravidelně. U chlapců jsme došli k závěru, že od 14 let pije pravidelně 16% dotazovaných a pravidelně nepije 41% chlapců.

K otázce č. 7: U níže uvedených výroků zaškrtněte ty, které se na vás vztahují. můžete zaškrtnout i více výroků.

33% respondentů uvedlo, že občas se nějakého AN napijí, protože jim chutná a 14% respondentů zásadně nepije.

K otázce č. 8: Alkoholické nápoje.

S odpovědí alkoholické nápoje nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent souhlasilo 18% z celkového počtu respondentů (chlapci 16% a dívky 22%). AN jim chutnají, rádi se občas něčeho napijí zvolilo 64% respondentů (chlapců 65% a dívek 63%) .

K otázce č. 10: Pokuste se stanovit míru vaší konzumace alkoholický nápojů. Odpověď jsem abstinent, alkoholické nápoje zásadně nepiji vybralo pouhých 15% respondentů. Alkoholické nápoje občas piji, i když se nic neoslavuje vybralo 44% respondentů. 43% chlapců volilo více možnost alkoholické nápoje piji jen výjimečně, symbolicky při oslavách. Kdežto až 50% dívek odpovědělo, ano, piji i když se nic neslaví.

K otázce č. 11: Chodíte s kamarády do hospody, restaurace (např. jen tak na pivo, posedět a popít)?

70% žáků odpovědělo, že do hospody nechodí. 30% respondentů volilo variantu ano, občas zajdu s kamarády do hospody.

Dívky a chlapci užívají běžně alkoholické nápoje. Dále vidíme jedno menší pozitivum, že do hospod nechodí za pouhým opíjením se.

Dívkám a chlapcům (ZŠ,SŠ) chybí dostatečné informace o účincích a škodlivosti alkoholu

(vztahuje se k otázce č. 13, 14)

K otázce č. 13: Z níže uvedených výroků zaškrtněte ty, se kterými souhlasíte, považujete je za pravdivé.

Žádný respondent nevedl, že nesouhlasí ani s jednou odpovědí.

K otázce č. 14: Zkuste několika slovy popsat, jak poznáte člověka pod vlivem alkoholu.

Žáci v téhle otázce měli vcelku správné odpovědi, věděli jak takový člověk pod vlivem alkoholu vypadá. Odpovídali většinou dvěma slovy.

I když k otázce číslo 14 se žáci dokázali vyjádřit velmi přesně, tak bych jak na školách, tak především v rodině, viděla více preventivních programů o účincích alkoholu.

Na konzumaci alkoholu dívek a chlapců mají vliv vrstevníci

(vztahuje se k otázce č. 6, 9, 12)

K otázce č. 6: Co považujete za nejlepší způsob relaxace, odpočinku pro mladého člověka, kterému je více než 15 let?

Variantu opít se s přáteli vybralo 5% žáků. Nejvíce respondentů označilo odpověď sportovní činnost a turistika (43%), což je velmi příznivý výsledek.

K otázce č. 9: S kamarády se občas sejdeme jen za tím účelem, abychom se společně opili.

Ne, s kamarády se nikdy nesetkávám jen za účelem společného pití zvolilo 78% respondentů. 22% dotazovaných odpovědělo ano, je to tak, občas to děláme.

K otázce č. 12: Pokud jdeš s kamarády do hospody, restaurace a všichni si objednejí alkoholický nápoj, objednáš si ho taky, i když na něj nemáš chuť?

Ne, když nemám chuť, tak prostě alkoholické nápoje nepiji, vybralo 60% dotázaných.

Výsledky můžeme považovat za velmi příznivé. Vliv vrstevníků není ještě tolik alarmující jak se předpokládalo.

ZÁVĚR

Lidé se stávají závislí na drogách a alkoholu z mnoha důvodů. Dnešní doba je velmi uspěchaná, proto většina lidí se nechá „polapit“ návykovými látkami, které nás obklopují ze všech stran.

Konzumace alkoholu symbolizuje pro mladé vstup do světa dospělých. Většina z nich se nespokojí s příležitostným pitím a z rituálu se stane zvyk. V období dospívání plní alkohol dvě funkce a to takové, že usnadňuje integraci do party kamarádů a posílení sebedůvěry. Většina dnešních mladých lidí si nedovede představit zábavu, kde by alkohol nehrál svou roli. Jde především o mládež středních škol. Ze zkušeností ze svého okolí vím, že ne všichni rodiče si s opíjením svých ratolestí dělají hlavu. Přitom důvodů dělat si o ně starosti je více než dost.

Z výsledků nám vyšel závěr, že děti a mládež jsou velmi špatně informováni o účincích alkoholu. Zjistili jsme, že první ochutnávku dostali od dospělého člověka v rodině. Ano, dospělý člověk může nabídnout alkohol dítěti nebo mladistvému, ale i s tím je velmi důležité, aby dítě nebo mladistvého, o účincích poučil. Myslím si, že rodiče předávají dětem svou vlastní závislost. Uvedu pár příkladů. Rodič sáhne po pivu, když si chce odpočinout, návštěvě je hned nabízen alkohol. Rodiče si často doma uschovávají velkou zásobu piva nebo vína. A teď se zamysleme kde děti vyrůstají. Alkohol zde tvoří nezbytný doplněk, který rozproučí zábavu a zároveň poskytne úlevu.

Víme, že se dnes problematika návykových látek ve škole probírá otevřeně, ale přiznejme si do jaké míry a jak často.

Problematika alkoholismu v České republice je vážná, i když disponuje v hodnými zákony, které chrání děti a mládež před nežádoucími vlivy užívání alkoholu. Společnost by se především měla zaměřit na prevenci a respektovat tyto zákony, pokud tomu tak nadále nebude, postoje dětí a mladistvých ke konzumaci alkoholu budeme stále považovat za velký stále narůstající problém.

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

BEČKOVÁ, I., VIŠŇOVSKÝ, P., *Farmakologie drogových závislostí*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-864-6.

CSÉMY, L., SOVINOVÁ, H., *Kouření cigaret a pití alkoholu v české republice*. Praha: SZÚ, 2002. 87 s. ISBN 80-7071-230-9.

DUBSKÝ, J., URBAN, L., *Sociální deviace*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.

FISCHER, S., ŠKODA, J., *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 978-80-247-2783-3

HAJNÝ, M., *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0135-9.

HELLER, J., PECINOVSKÁ, O., *Závislost známá neznámá*. Praha: Grada Publishing 1996. ISBN – 8071692778.

HOSEK, J., *Sám proti alkoholu*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN: 80-7169-624-2.

HUGO, J., VOKURKA, M., *Velký lékařský slovník*. 5. vyd., Praha: Maxdorf 2005. ISBN 80-7345-058-5

KAPR, Jaroslav et al. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. Praha : Sociologický ústav Akademie věd, 1994. ISBN 80-85850-03-6.

KREJČÍŘOVÁ, D., LANGMEIER, J., *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X

- KVAPILÍK, J., SVOBODOVÁ, A. a kol., *Člověk a alkohol*. Praha: Avicenum, 1985. ISBN – 08-091-85.
- MALÁ, E. – PAVLOVSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-700-0.
- MEČÍŘ, J., *Zneužívání alkoholu a nealkoholových drog u mládeže*. Praha: Avicenum, 1989. ISBN – 08-005-90.
- MOŽNÝ, I., *Česká společnost*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-624-1.
- NEŠPOR, Karel. *Kouření, pití, drogy*. 1.vyd. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-023-5.
- NEŠPOR, K., *Návykové látky a Vaše dítě*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6
- NEŠPOR, K., SCÉMY, L., *Alkohol, drogy a vaše děti*. Praha: Sportpropag, 1993.
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L., *Souvislosti mezi alkoholem a jinými návykovými látkami, Důsledky pro prevenci i léčbu*. Praha: Sportpropag, 1999.
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H., *Prevence problémů působených návykovými látkami na školách*. Praha: Besip.
- PRESL, J., *Drogová závislost*. Praha:1995. ISBN 80-85800-25-x
- PRŮCHA, J., *Moderní pedagogika*.1. vyd. Praha: Portál 1997. ISBN 80-7178-170-3.
- SKÁLA, J., *až na dno*. 4. vyd. Praha: Avicenum, 1988. ISBN 08-045-88.
- STIBŮREK, M., *Primární prevence zneužívání drog*. In: Studijní skripta k distančnímu vzdělávání protidrogových koordinátorů. Praha: 1999.
- STŘELEK, S., *Rodina jako výchovné prostředí*. Brno: 1998. ISBN 8085981-64-5.

ŠEDIVÝ, V., VÁLKOVÁ, H., *Lidé, alkohol a drogy*. Praha: 1988.

ŠTABLOVÁ, R. a kol., *Drogy, kriminalita a prevence*. 1. vyd. Praha: Ústav pro kriminalitu 1997.

TYLER, A., *Drogy v ulicích : mýty, fakta, rady*. Praha: Ivo Železný, 2000. ISBN: 80-237-3606-X.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8

VALÍŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., *Pedagogika pro učitele*. 2. Vydání: Grada 2011. ISBN 978-80-247-3357-9

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ

BAVERSTOCKOVÁ, A., HINESOVÁ, G., *Nebojte se vychovávat*. Praha: 2007. ISBN 978-80-249-0933-2.

RODGERS, F. A KOL., *Léčba drogových závislostí*. Grada 1999. ISBN 80-7169-836-9.

ÜHLINGER, C., TSCHUI, M. *Když někdo blízký pije*. Praha: Portál 2009. ISBN 978-807367-610-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Příznaky při užívání drog, [cit. 2011-12-02]. Dostupné z WWW:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/souteze/2006/sod/navykove/3_priznaky.pdf>

Sananim, [cit. 2012-01-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.sananim.cz/>>

Mezinárodní studie mládeže a zdraví, [cit. 2012-01-05]. Dostupné z WWW:

<<http://www.zubrno.cz/studie/kap09.htm>>

Společnost pro výživu, [cit. 2012-01-08]. Dostupné z WWW:

<http://www.vyzivaspol.cz/clanky-casopis/pit-ci-napit-alkoholicke-napoje.html>

Rizikové chování, [cit. 2012-01-08]. Dostupné z WWW:

<http://www.urazneninahoda.cz/dokumenty/unb_brozura_rizikove_chovani.pdf>

Dějiny alkoholu, [cit. 2012-01-08]. Dostupné z WWW:

<http://dejinyalkoholu.blogspot.com/2008/03/inky-alkoholu-dsledky-alkoholismu.html>

Zdravá výživa, [cit. 2012-01-08]. Dostupné z WWW: <[http://zdrava-](http://zdrava-vyziva.abecedazdravi.cz/pivo-a-zdravi)

[vyziva.abecedazdravi.cz/pivo-a-zdravi](http://zdrava-vyziva.abecedazdravi.cz/pivo-a-zdravi)>

Wikipedia, [cit. 2012-01-08]. Dostupné z WWW:

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%Adno>>

Mineralfit-Děti a alkohol, [cit. 2012-01-10]. Dostupné z WWW:

<<http://www.mineralfit.cz/clanek/deti-a-alkohol>>

Pobavme se o alkoholu, [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW:

<<http://www.pobavmeseoalkoholu.cz/Rodice/Soubor-faktu/Co-pravi-zakon>>

Žena-In (děti a alkohol), [cit. 2012-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://zena-in.cz/clanek/nebezpecna-kombinace-deti-a-alkohol>>

ESPAD (tisková zpráva), [cit. 2012-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.drogy-info.cz/index.php/info/press_centrum/vysledky_evropske_skolni_studie_o_alkoholu_a_jinych_drogach_espada_v_cr_v_r_2011_tiskova_zprava>

Psychoaktivní látka, Wikipedia, [cit. 2012-02-21]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Psychoaktivn%C3%AD_droga>

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	Názory na dostupnost alkoholu (respondenti celkem)	51
Tab. 2	Názory na dostupnost alkoholu (dívky).....	52
Tab. 3	Názory na dostupnost alkoholu (chlapci).....	52
Tab. 4	Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti (respondenti celkem)	53
Tab. 5	Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti (dívky)	54
Tab. 6	Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti (chlapci)	54
Tab. 7	První ochutnání alkoholu (respondenti celkem).....	55
Tab. 8	První ochutnání alkoholu (dívky, chlapci).....	55
Tab. 9	První ochutnání alkoholu (respondenti celkem, podrobná tabulka)....	56
Tab. 10	Zdroje alkoholických nápojů (respondenti celkem).....	57
Tab. 11	Zdroje alkoholických nápojů (dívky).....	58
Tab. 12	Zdroje alkoholických nápojů (chlapci).....	58
Tab. 13	Opakované pití alkoholických nápojů (dívky,chlapci).....	59
Tab. 14	Opakované pití alkoholických nápojů (respondenti celkem, podrobná tabulka).....	60
Tab. 15	Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let (respondenti celkem).....	61
Tab. 16	Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let (dívky).....	63
Tab. 17	Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let (chlapci).....	64
Tab. 18	Motivace ke konzumaci alkoholických nápojů (respondenti celkem).....	65
Tab. 19	Konzumace alkoholických nápojů (respondentů celkem).....	66
Tab. 20	Konzumace alkoholických nápojů (dívky).....	67
Tab. 21	Konzumace alkoholických nápojů (chlapci).....	68
Tab. 22	Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů (respondenti celkem)....	69
Tab. 23	Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů (dívky).....	70
Tab. 24	Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů (chlapci).....	70

Tab. 25 Setkání se za účelem společného pití (respondenti celkem).....	71
Tab. 26 Setkání se za účelem společného pití (dívky).....	72
Tab. 27 Setkání se za účelem společného pití (chlapci).....	72
Tab. 28 Míra konzumace alkoholických nápojů (respondenti celkem).....	73
Tab. 29 Míra konzumace alkoholických nápojů (dívky).....	74
Tab. 30 Míra konzumace alkoholických nápojů (chlapci).....	75
Tab. 31 Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích (respondenti celkem).....	75
Tab. 32 Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích (dívky).....	76
Tab. 33 Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích (chlapci).....	77
Tab. 34 Informovanost o alkoholismu.....	78

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Jaká je dostupnost alkoholu.....	51
Graf 2 Názory na konzumaci alkoholických nápojů v české společnosti	53
Graf 3 Zdroje alkoholických nápojů	57
Graf 4 Názory na vhodný způsob relaxace pro člověka, kterému je více než 15 let	62
Graf 5 Motivace ke konzumaci alkoholických nápojů.....	65
Graf 6 Konzumace alkoholických nápojů	67
Graf 7 Ovlivnitelnost při konzumaci alkoholických nápojů.....	69
Graf 8 Setkání se za účelem společného pití.....	71
Graf 9 Míra konzumace alkoholických nápojů.....	73
Graf 10 Konzumace alkoholických nápojů v hospodách, restauracích.....	76
Graf 11 Informovanost o alkoholismu.....	79

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I.
----------------------------	----

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Dotazník pro žáky ZŠ a studenty SŠ

Vyplnění dotazníku je anonymní, výsledky budou sloužit pouze k výzkumným účelům - k vypracování diplomové práce. V dotazníku se vás ptáme pouze na některé vaše názory a vaše chování. Prosíme odpovídejte pravdivě.

Pohlaví: žena   muž   Věk:.....

1. Myslíš si, že je v ČR pro člověka, kterému ještě nebylo 18 let, snadné koupit si nějaký alkoholický nápoj nebo si ho obstarat jiným způsobem?
  - Ano, je to snadné
  - Ne, není to snadné
  - Někdy ano, někdy ne

2. Češi patří k národům, které hodně pijí alkoholické nápoje. Co si o této skutečnosti myslíte?
  - Je to velká ostuda, svědčí to o tom, že jsme národ primitivů
  - Popíjení je normální, patří to k životnímu stylu, Čechy za pití neodsuzuj

3. V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a nějaký alkoholický nápoj?
  - Přibližně v ..... letech

4. Kdo vám poprvé nabídl alkoholický nápoj?
  - Dospělý člověk v rodině
  - Dospělý člověk mimo rodinu
  - Vrstevník
  - Společně s kamarády jsme si koupili alkoholický nápoj
  - Alkoholický nápoj jsem si opatřil sám

5. Od kolika let opakovaně a běžně pijete alkoholický nápoj?
  - Přibližně od ..... let

6. Co považujete za nejlepší způsob relaxace, odpočinku pro mladého člověka, kterému je více než 15 let?
  - Sportovní činnost, turistika
  - Dívání se na televizi
  - „Četování“ na počítači
  - Opít se s kamarády
  - Setkání a povídání si s jinými lidmi
  - Smysluplná práce nebo zájmová činnost
  - Jiné.....

7. U níže uvedených výroků zaškrtněte ty, které se na vás vztahují. Můžete zaškrtnout i více výroků
- Alkoholické nápoje zásadně nepiji.
  - Občas se nějakého AN napiji, protože AN mi chutnají.
  - Občas se nějakého AN napiji, protože pocít'uji touhu, nutkání se něčeho napít.
  - Občas se nějakého AN napiji, protože pak se cítím lépe, mám lepší náladu, jsem uvolněný/á.
  - Občas se něčeho napiji, protože jinak bych byl/a mezi vrstevníky nemožný/á, piji převážně jen ve společnosti vrstevníků.
  - Občas se něčeho napiji, protože v naší rodině je to běžné, normální.
  - Jiný ..... důvod ..... k občasnému ..... pití .....
.....
8. Alkoholické nápoje (AN):
- Nepiji, nechutnají mi, jsem skoro abstinent
  - AN mi nechutnají, ale přesto je občas piji ze společenských důvodů
  - AN mi chutnají, rád se občas něčeho napiju
9. S kamarády se občas sejdeme jen za tím účelem, abychom se společně opili.
- Ano, je to tak, občas to děláme
  - Ne, s kamarády se nikdy nesetkávám jen za účelem společného pití
10. Pokuste se stanovit míru vaší konzumace AN:
- Jsem abstinent, AN zásadně nepiji
  - AN piji jen výjimečně, symbolicky při oslavách
  - AN občas piji, i když se nic neoslavuje (např. na diskotéce, při posezení s přáteli apod.)
  - AN občas pijí více, než ostatní vrstevníci, ale piji jen ve společnosti jiných lidí
  - AN občas piji nejen ve společnosti, ale i sám/a
11. Chodíš s kamarády do hospody, restaurace (např. jen tak na pivo, posedět a popít)?
- Ne, do hospody za účelem pouhého popíjení nechodím
  - Ano, občas zajdu s kamarády do hospody
Pokud ano, jak často?.....
12. Pokud jdeš s kamarády do hospody, restaurace a všichni si objednájí alkoholický nápoj, objednáš si ho taky, i když na něj nemáš chuť?
- Ano, vždy
  - Někdy se nechám „ukecat“
  - Ne, když nemám chuť, tak prostě AN nepiji
13. Z níže uvedených výroků zaškrtněte ty, se kterými souhlasíte, považujete je za pravdivé:

- Souhlasím: Pití alkoholických nápojů v malých dávkách a v mladém věku je neškodné, může být i zdravé.
- Souhlasím: Alkoholikem se stane jen člověk, který se hodně a často opíjí.
- Souhlasím: Pokud člověk pije jen málo (malé množství), tak se alkoholikem nestane.
- Souhlasím: Když se člověk opije, pak vystřízliví a vzpamatuje se z kocoviny, tak je stejný, jako byl před opitím. Opilost nezanechává na člověku žádné trvalé stopy.
- Souhlasím: Lidé, kteří se záměrně opíjejí, mají skoro vždy vážný problém, kvůli kterému se trápí a proto pijí.
- Souhlasím: Lidé, kteří pijí alkoholické nápoje, jsou společenší a mnohem zábavnější, než lidé, kteří AN nepijí.
- Souhlasím: Oslava bez alkoholických nápojů není žádnou oslavou.
- Souhlasím: Alkoholismus je dědičný. Alkoholikem se stane pouze člověk, který má k tomu dědičné dispozice.
- Souhlasím: Alkoholik je schopen přestat pít bez větších obtíží, bez cizí pomoci, stačí jen když chce přestat pít.

14. Zkuste několika slovy popsat, jak poznáte člověka pod vlivem alkoholu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lucie Kopřivová

Obor: Speciální pedagogika - učitelství

Forma studia: prezenční

Název práce: Postoje dětí a mladistvých ke konzumaci alkoholických nápojů

Rok: 2010/2012

Počet stran textu bez příloh: 85

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů české literatury a pramenů: 29

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 3

Počet internetových zdrojů: 12

Vedoucí práce: PhDr. Václava Nývltová CSc.